

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТЕХНИКА ВА КАСБИЙ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ

“МЕҲНАТ ТАЪЛИМИ” КАФЕДРАСИ

**Ихтисослик фанларидан технологик
хариталар ишлаб чиқиш**

мавзусидаги

БИТИРУВ МАЛАКАВИЙ ИШИ

Бажарди: 5112100- Меҳнат таълими йўналиши
4-курс талабаси Амиров Баходир

Элмуродович _____

ИЛМІЙ РАҲБАР:

Турсоатов Х.- ВУМОҚТИ ўқитувчиси _____

Маслаҳатчи: доц. Дусяров Х.Ч. _____

**Битирув малакавий иши кафедрадан дастлабки ҳимоядан ўтди.
18-сонли баённомаси, «13» май 2015 йил.**

Термиз-2015

МУНДАРИЖА

Кириш.....

I. Адабиётлар таҳлили.....

II. Асосий қисм.....

**1-§ Технологик харита-дарсни тўғри ташкил этиш ва ўтказиш
омили.....**

**2-§ Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси фанидан маъруза
машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқиш .....**

**3-§ Амалий машғулотларининг технологик харитасини ишлаб
чиқиш .....**

**4-§ Семинар машғулотларида технологик харита тузиш усулини
ўрганиш.....**

Хулоса .....

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати .....

КИРИШ

Истиқлолга эришган мамлакатимизда олиб борилаётган ўзгаришлар таълим тизими мазмунини давр нуқтаи назаридан янгилашни тақазо этмоқда. Бундай янгиланиш Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисидаги қонуни” ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” асосида амалга оширилмоқда.

Жумладан, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” асосида шакллантирилаётган узлуксиз таълим тизимида касб таълимига алоҳида ўрин берилиши натижаси сифатида касб-хунар коллежлари ва лицейларини тизими шаклланди. Касбий педагогика жаҳон миқёсида тан олинган энг илғор методлар ва йўналишлар билан бойиб бормоқда. Бугунги кунда ўзининг кенг тадбиқини кутиб ётган, фаннинг бошқа соҳалари билан боғлиқ равишда ишлаб чиқилган янги концепциялар ва назариялар ривожлантирилмоқда.

Касбий таълим узоқ даврлар мобайнида ҳар томонлама ривожланган шахсни тарбиялашга йўналтириб боради, бироқ ушбу тадбир битирувчиларнинг касбий маҳоратини шаклланиш даражасини пасайиши ҳисобига амалга оширилди. Бу ҳолат касбий маҳоратни ва лаёқатни ошириш, инсоннинг бутун умри давомида ўзи билимини такомиллаштириб бориш ва ўз-ўзини тарбиялаш эҳтиёжини оширишга хизмат қилмас эди. Республикамиз таълим тизимдаги ислохатлар натижасида касбий таълим ишчи касбларига махсус тайёрлаш масаласига, таълим олувчи шахсида касбий маҳорат ва лаёқат сифатларини шакллантиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

Ёш авлоднинг ҳар томонлама етук, билимли, юксак маънавиятли, баркамол, ватанпарвар шахслар бўлиб етишишини таъминлаш йўлида амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишларининг энг асосий бўғини сифатида педагог ходимларнинг юқори илмий, методик билимларга ҳамда амалий ишлаш бўйича юксак маҳоратга эга бўлишларини таъминлаш юзасидан зарур чора-тадбирларни амалга ошириш ҳисобланади.

Битирув малакавий ишимизнинг долзарблиги шундаки, таълим сифатини бошқариш орқали юқори касбий тайёргарликка, педагогик маҳоратга, юксак маънавий-ахлоқий фазилатларга, мафкура борасида чуқур

билимларга эга бўлган, таълим-тарбия ишларида замонавий педагогик технологиялар ва интерфаол усуллардан самарали фойдалана оладиган рақобатбардош кадрлар тайёрлашга эришиш ҳамда ихтисослик фанларини технологик хариталар ёрдамида ўқитишнинг мақсад ва мазмунини белгилаб олишни назарда тутди.

Битирув малакавий иши кириш, адабиётлар таҳлили, тўрт қисмдан, ҳулоса ва фойдаланилган адабиётлар рўйхатидан иборатдир.

Битирув малакавий ишининг кириш қисмида мавзунинг долзарблиги, мақсади, вазифалари, иш объекти ва предмети, ишнинг методлари ҳамда ишдаги янгиликлар ёритилган.

Мавзунинг **биринчи бандида** технологик харита-дарсни тўғри ташкил этиш ва ўтказишнинг илмий-методик асослари ёритилган, **иккинчи бандида** касб таълими методикаси фанидан маъруза машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқилган ва уни амалда қўллаш ёритилган, **учинчи бандида** амалий ва тажриба машғулотларининг технологик харитаси ўқитишнинг фаол усуллари асосида ишлаб чиқилган, **тўртинчи бандида** семинар машғулотларида технологик харита тузиш замонавий педтехнологиялардан фойдаланиб ёритиб берилган.

Янги техника ва технологияларни ўзлаштириш ва тадбиқ этишга қобилиятли, қабул қилинаётган қарорларга онгли муносабатда бўладиган ва жавобгарлик ҳиссини сеза оладиган ижодий фаол, малакали рақобатбардош кадрларни тайёрлаш муоммосининг долзарблиги битирув малакавий ишимиз мавзусини **“Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш”** деб номлашга асос бўлди.

Юқоридаги фикрлардан келиб чиқиб битирув малакавий ишимизнинг қуйидаги мақсад ва вазифаларини белгилаб олдик:

“Битирув малакавий ишининг мақсади: Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанидан маъруза, амалий ва семинар машғулотларининг технологик хариталарини ишлаб чиқиш.

Битирув малакавий ишининг вазифалари:

- битирув малакавий иши мавзуси бўйича илмий педагогик адабиётлар, ўқув-услубий қўлланмаларни илмий-амалий журналлар материалларни ўрганиб, таҳлил қилиш;
- ихтисослик фанларини ўқитиш жараёнида ўқувчиларни “Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанидан самарали тайёрлашга имкон берувчи ўқитишнинг замонавий усуллари аниқлаш ва таълим жараёнида қўллаш;
- таълимнинг замонавий ўқитиш шакллари муқобиллаштирувчи илғор педагогик тажрибаларни ўрганиб таҳлил қилиш.

Битирув малакавий иши объекти: талабаларни “Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанидан маъруза, амалий ва семинар машғулотларидан технологик хариталарини ишлаб чиқиш жараёнига тайёрлаш.

Битирув малакавий иши предмети: талабаларга “Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанини ўқитишнинг мазмуни.

Битирув малакавий иши методлари: ўқитишнинг фронтал, оғзаки индивидуал, кузатишлар ва тажрибаларни таҳлил қилиш ва бошқариш.

Битирув малакавий ишидаги янгилик: таълим сифатини бошқариш орқали рақобатбардош кадрлар тайёрлашга эришиш имконини беради.

Битирув малакавий ишининг амалий аҳамияти: иш натижаларидан ўрта умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари ва олий ўқув юртлари ўқитувчилари, 5112100-Меҳнат таълими йўналишида таҳсил олаётган талабалар ҳамда шу йўналишда илмий тадқиқот олиб бораётган ходимлар амалда фойдаланишлари мумкин.

Битирув малакавий ишининг ҳажми: кириш, адабиётлар таҳлили, тўрт қисмдан, хулоса ҳамда фойдаланилган адабиётлар рўйхати, иловалардан ва 76 саҳифадан иборат.

Адабиётлар таҳлили

Ҳозирда ўқитувчиларнинг юқори касбий тайёргарликка, педагогик маҳоратга, юксак маънавий-ахлоқий фазилатларга, мафкура борасида чуқур билимларга эга бўлиши, таълим-тарбия ишларида замонавий педагогик технологиялар, интерфаол усуллардан самарали фойдаланиши давр талаби ҳисобланади.

Ёш авлоднинг ҳар томонлама етук, билимли, юксак маънавиятли, баркамол, ватанпарвар шахслар бўлиб етишишини таъминлаш йўлида амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишларининг энг асосий бўғини сифатида педагог ходимларнинг юқори илмий, методик билимларга ҳамда амалий ишлаш бўйича юксак маҳоратга эга бўлишларини таъминлаш битирув малакавий ишимизнинг асоси ҳисобланади ва биз қуйида таҳлил қилган адабиётларда унинг мазмунини берамиз:

1. Холиқов А. Педагогик маҳорат. Тошкент, “Тафаккур бўстони”, 2011, 48-63 бетлар.

Ушбу дарсликда муаллиф ҳозирги кунда "Педагогик маҳорат" фанида эришилган энг сўнгги ютуқлар нуқтаи назаридан ёндашган. Ўқитувчилик касби - ҳамиша навқирон касб сифатида эъзозланиб келинган. Шунинг учун ушбу касбий фаолиятнинг илмий - назарий ва амалий - методик асослари йилдан йилга ўз хусусиятларини бойитиб бормокда. Дарсликда "Педагогик маҳорат" фанининг назарий ва методологик асосларига, мазмуни, функцияси, таркибий қисмларига, уларнинг вазифаларига жиддий эътибор берилган. Шу билан бирга ўқув-тарбиявий жараёни бошқаришда ўқитувчилар ва тарбиячиларнинг ўз касбига миллий - маънавий жиҳатдан муносабати қандай бўлиши кераклиги ёритилган.

Дарсликда таълим муассасаларида педагогик фаолият олиб бораётган ўқитувчиларга, тарбиячиларга, педагогик фаолиятга тайёрланаётган талабаларга касбий педагогик маҳоратни эгаллаш ҳамда уни узлуксиз такомиллаштириб бориш тўғрисида ҳар томонлама мукаммал тавсиялар берилган.

2. Ҳасанбоев Ж. ва бошқалар. Педагогика Тошкент, “Ношир”, 2011, 4-52 бетлар.

Мазкур дарслик педагогика назарияси курсининг мақсад ва вазифалари, фаннинг умумий асослари, педагогика фаниртинг илмий-тадқиқот методлари, тарбия ва таълимнинг мақсади, вазифалари, мазмуни, қонуниятлари, тамойиллари, турлари, таълим-тарбияжараёнида миллий меросдан фойдаланиш ёллари, шакллари ва воситалари, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими, таълим оловчилар билимларини ташкил этиш, коррекцион педагогика ҳақидаги маълумотлар ўрин олган. Дарслик педагогика олий ўқув юртларининг мутахассис факультетлари талабалари, педагогика коллежларининг ўқувчилари учун Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи Кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган.

Мазкур дарслик олий ўқув юртлари талабалари, магистрлар ва аспирантлар, шунингдек, педагог-мутахассисларга мўлжаллаб тайёрланди.

Ушбу дарслик «Олий таълим муассасаларида ижтимоий фаол шахсни шакллантиришнинг педагогик технологиялари»ни ишлаб чиқиш ва амалиётга тадбиқ этиш мавзусига оид фундаментал ҳамда «Олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг касбий, педагогик ва маънавий-маърифий соҳалар бўйича босқичма-босқич малака ошириш технологияларини ишлаб чиқиш» мавзусидаги амалий тадқиқот доирасида ишлаб чиқилди.

3. Ж.Ғ.Йўлдошев, С.А.Усмонов. Заонавий педагогик тех-нологияларни амалиётга жорий қилиш. Т., «Fan vatexnologiya», 2008, 132 бет.

Ушбу қўлланма Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2008 йил 24 майдаги 153-сонли «Ўқитувчиларнинг илғор педагогик ва ахборот технологиялари бўйича назарий ва амалий билимларини ошириш тадбирлари ҳақида»ги буйруғи билан тасдиқланган «Умумий ўрта таълим мактаб ўқитувчиларининг илғор педагогик технологиялар бўйича назарий ва амалий билимларини ошириш курси намунавий ўқув режаси» асосида ўқитувчиларнинг

замонавий педагогик технологиялар соҳасидаги назарий ва амалий билимларини янада ошириш бўйича каскад усулида босқичма-босқич ўқувларнинг 4 та босқичларини ўтказувчи тренерлар учун тайёрланди. Шунингдек, қўлланма малака ошириш институтларининг профессор-ўқитувчилари, методистлар, халқ таълими органлари мутахассислари ва умумтаълим мактабларининг замонавий педагогик технологияларни амалиётга жорий қилаётган педагог ходимлари учун амалда фойдаланишга мўлжалланган.

4. Ишмухамедов Р. Абдуқодиров А. Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар).-Т.: Истеъдод, 2008.- 180 б.

Ушбу қўлланма талаба (ёки ўқувчи)ларни ўқитиш жараёнида тренинглар, очик мунозаралар, якка, жуфтликда, кичик гуруҳлар ва жамоада ишлашни ташкил қилишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш ҳамда таълим муассасаларида фаолият кўрсатаётган профессор-ўқитувчиларни педагогик жараёнга тайёрлаш масалаларига бағишланган услубий тавсиялар ва маслаҳатларни ўз ичига олган. Шу билан бир қаторда, рисолада ўқитувчилар учун таълим-тарбия жараёнида педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда ўқув-тарбиявий машғулотларни ўтказиш услубияти бўйича намуналар, дарсга кириш ва уни таҳлил қилиш техникаси ҳамда таълим муассасаларида ўтказиладиган турли тарбиявий машғулотлар орқали миллий маросим ва тадбирларни ўтказиш бўйича услубий тавсиялар, шунингдек, таълим муассасаларида ўтиладиган «Педагогик технологиялар» кўрсларида фойдаланиш имкониятини берадиган тақдимот материаллари берилган.

Қўлланмада келтирилган педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда ўтказиладиган машғулот жараёни услубиятини ҳар бир профессор-ўқитувчи ўзи ўқитаётган фани ва предметининг мазмуни, мақсади, шунингдек, шароити, талаба (ёки ўқувчи)ларнинг имконияти ва эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда ўзгартириши ёки ўқитиш жараёнида келтирилган технологиялар асосида ўзининг муаллифлик технологияларини яратиши ва улардан фойдаланиши мумкин.

Ушбу қўлланма Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Истеъдод»

жамғармасы хузуридаги Масофали ўқитиш марказининг тингловчилари, таълим муассасаларининг раҳбарлари, ўқув-тарбиявий ишлари бўйича раҳбар муовинлари, мутахассислик йўналишлари бўйича услубчилари ва профессор-ўқитувчиларига мўлжалланган.

Бажарилган битирув малакавий ишимизда 29 та дарслик, ўқув ва услубий қўлланмаларни ҳамда интернет сайтлари материалларини тўплаб, уларни ўргандик ва таҳлил қилдик.

Ҳозирда ҳар бир таълим муассасаларида таълим-тарбия самарадорлигини ошириш жиддий вазифа бўлиб турибди. Бунинг учун ҳар бир ўқитувчи ўз фанини ўқитишнинг энг самарали замонавий педагогик технологияларини нуқта билиши ва бу соҳадаги янгиликларни узлуксиз ўрганиб бориш орқали ўз касбий маҳоратини мунтазам ошириб бориши битирув малакавий ишимизда ўз аксини топган.

Юқоридаги адабиётлар таҳлилидан келиб чиқиб битирув малакавий ишимиз мавзусини **“Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш”** деб номланишига асос бўлди.

1-§. Технологик харита-дарсни тўғри ташкил этиш ва ўтказиш омили

Ўқитувчи томонидан ҳар бир дарсни яхлит ҳолатга кўра билиш ва уни тасаввур этиш учун бўлажак дарс жараёнини лойиҳалаштириб олиш керак. Бунда ўқитувчи учун бўлажак дарсни технологик харитасини тузиб олиши катта аҳамиятга эгадир, чунки дарснинг технологик харитаси ҳар бир мавзу, ҳар бир дарс учун ўқитилаётган предмет, фаннинг хусусиятидан, талаба (ёки ўқувчи)ларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузилади.

Технологик харитани тузиш осон иш эмас, чунки бунинг учун ўқитувчи педагогика, психология, хусусий методика, педагогик ва ахборот технологиялардан хабардор бўлиши, шунингдек, жуда кўп услуб ва усулларни билиши керак. Ҳар бир дарснинг ранг-баранг, қизиқарли бўлиши аввалдан пухта ўйлаб тузилган дарснинг лойиҳалаштирилган технологик харитасига боғлиқ.

Дарснинг технологик харитасини қай кўриниш (ёки шакл)да тузиш, бу ўқитувчининг тажрибаси, қўйган мақсади ва ихтиёрига боғлиқ. Технологик харита қандай тузилган бўлмасин, унда дарс жараёни яхлит ҳолда акс этган бўлиши ҳамда аниқ белгиланган мақсад, вазифа ва кафолатланган натижа, дарс жараёнини ташкил этишнинг технологияси тўлиқ ўз ифодасини топган бўлиши керак. Технологик хаританинг тузилиши ўқитувчини Дарсни кенгайтирилган конспектини ёзишдан халос эгади, чунки бундай харитада дарс жараёнининг ҳамда ўқитувчи ва талаба (ёки ўқувчи) фаолиятининг барча қирралари ўз аксини топади.

Мисол тариқасида қуйида ҳуқуқ фанидан «Оталикни белгилаш» мавзуси бўйича ўтказиладиган дарснинг олдиндан лойиҳалаштирилган технологик харитасини ҳавола қиламиз.

Технологик харита

Мавзу	Оталикни белгилаш
Мақсад, вазифалар	Мақсад: Талабаларга оталикни белгилашнинг моҳияти, аҳамияти, асослари ва тартибини тушунтириш. Вазифалар: - Талаба (ёки ўқувчи)ларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билим ва кўникмаларни шакллантириш ва кенгайтириш. - Мавзуга оид тарқатилган материалларни талаба (ёки ўқувчи)лар томонидан яқка ва гуруҳ ҳолатида ўзлаштириб олишлари ҳамда суҳбат-мунозара орқали тарқатма материаллардаги матнлар қай даражада ўзлаштирилганлигини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш.
Ўқув жараёнининг мазмуни	Боланинг насл-насабини белгилаш тушунчаси. Оталикни белгилаш зарурати қайси ҳолларда вужудга келиши. Оталикни белгилашнинг мақсади ва аҳамияти. Ота-онанинг биргаликдаги аризаси асосида оталикни белгилаш. Отанинг аризаси асосида оталикни белгилаш. Оталикни белгилаш муносабати билан туғилиш тўғрисидаги ёзувлар дафтарига ўзгартиришлар киритиш.
Ўқув жараёнини амалга ошириш технологияси	Услуб: Оғзаки баён қилиш, «Бумеранг» технологияси. Шакл: Суҳбат-мунозара, амалий машғулот, кичик гуруҳлар ва жамоада ишлаш. Восита: Тарқатма материаллар: матнлар, ариза, маълумотнома, хабарнома бланкалари. Усул: Тайёр ёзма материаллар ва чизмалар асосида. Назорат: Оғзаки назорат, савол- жавоблар, кузатиш, ўз-ўзини назорат қилиш. Баҳолаш: Рағбатлантириш, 5 балли тизим асосида баҳолаш.
Кутиладиган натижалар	Ўқитувчи: Мавзунини қисқа вақт ичида барча талаба (ёки ўқувчи)лар томонидан ўзлаштирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Бир машғулоти жараёнида барча талабаларни баҳолайди. Ўз олдига қўйган мақсадларига эришади. Талаба (ёки ўқувчи) лар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш? Уни хотирада сақлаш, бошқаларга етказиш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади. Талаба (ёки ўқувчи): Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишлашни ўрганади. Нутқи ривожланади ва эслаб қолиш қобилияти кучаяди. Ўз-ўзини назорат қилишни ўрганади. Қисқа вақт ичида қўп маълумотга эга бўлади ва баҳолай олади.
Келгуси режалар (таҳлил, ўзгаришлар)	Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ этиш, такомиллаштириш. Ўз устида ишлаш. Мавзунини ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик маҳоратни ошириш. Талаба (ёки ўқувчи): Матн билан мустақил ишлашни ўрганади- фикрини раво баён қила олади. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

Ўқитувчи ўқитаётган фанининг ҳар бир мавзуси, ҳар бир дарс машғулотини бўйича тузган технологик харитаси, унга фан (ёки предмет)ни яхлит ҳолда тасаввур этиб ёндашишга, тушунишига (бир семестр, бир ўқув йили бўйича), яхлит ўқув жараёнининг бошланиши, мақсадидан тортиб,

эришиладиган натижасини кўра олишига ёрҳам беради. Айниқса, технологик хаританинг талаба (ёки ўқувчи)ларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузилиши, уни шахс сифатида таълимнинг марказига олиб чиқишга ва бу билан ўқитишнинг самарадорлигини оширишга имконият беради.

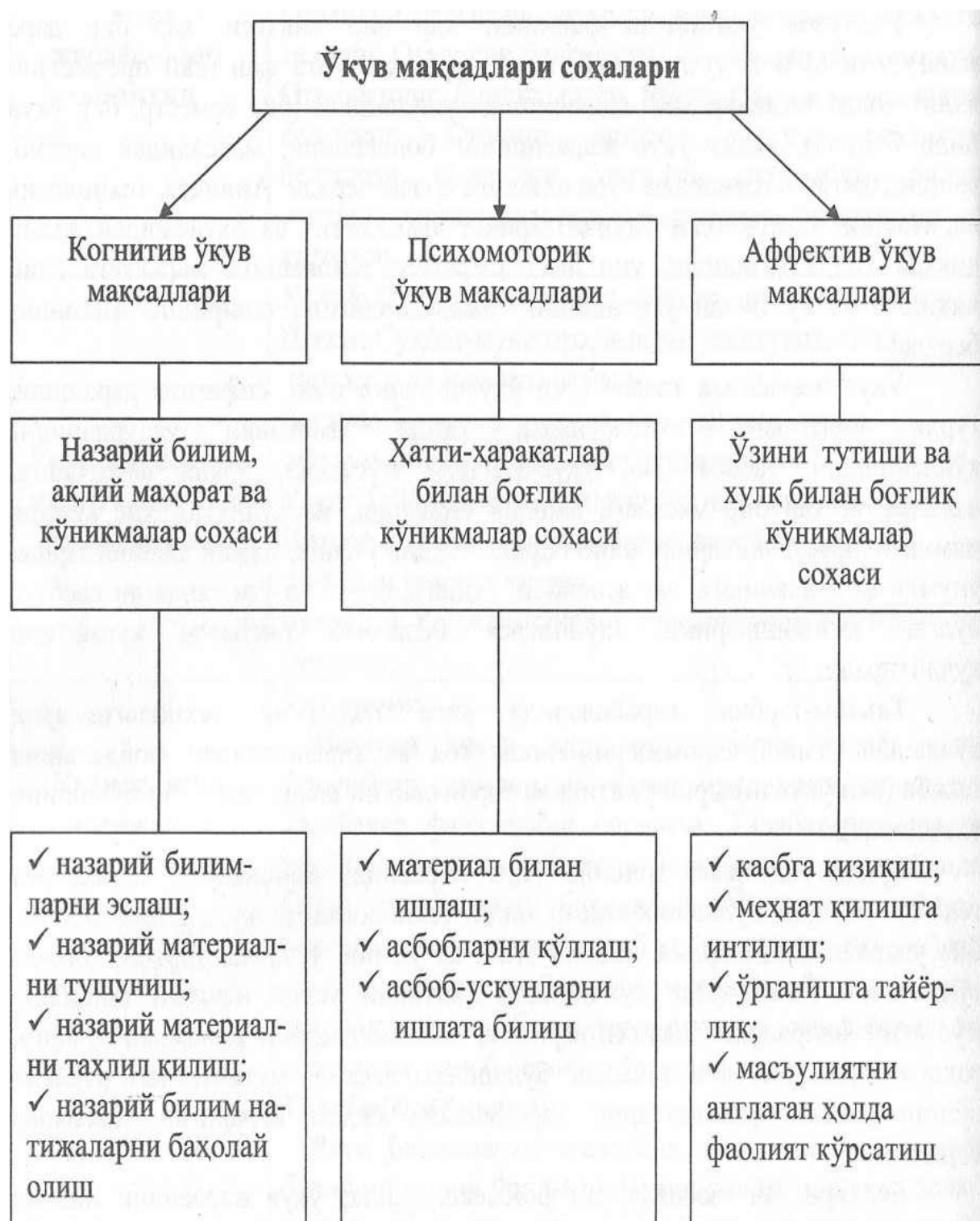
Ўқув жараёнида талаба (ёки ўқувчи)ларга шахс сифатида қаралиши, турли педагогик технологиялар ҳамда замонавий услубларнинг қўлланилиши, талаба (ёки ўқувчи)ларни мустақил, эркин фикрлашга, изланишга, ҳар бир масалага ижодий ёндашиш, масъулиятни хис қилиш, илмий тадқиқот ишларини олиб бориш, таҳлил қилиш, илмий адабиётлардан унумли фойдаланишга, энг асосийси, ўқишга, фанга ва ўзи танлаган касбига бўлган қизиқишларини, шунингдек педагогга нисбатан ҳурматини кучайтиради.

Таълим-тарбия жараёнларида янги педагогик технологияларни қўллашда ўтмиш алломаларимизнинг ғоя ва қарашларидан фойдаланиш талаба (ёки ўқувчи)ларни ўқитиш ва тарбиялашни янада самарали бўлишини таъминлайди.

Бундай натижага эришиш ўқув жараёнида инновацион ва ахборот технологияларни қўллашни тақозо эгади. Технологиялар жуда хилма-хилдир. Виз улардан баъзиларини ташкил этиш ва уларни ўтказиш тартиби ҳақида тўхталамиз. Талаба (ёки ўқувчи)ларда мантиқий, ақлий, ижодий, танқидий, мустақил фикрлашни шакллантиришга, қобилиятларини ривожлантиришга, рақобатбардош, етук мутахассис бўлишларига ҳамда мутахассисга керакли бўлган касбий фазилатларни тарбиялашга ёрдам берадиган тавсиялар берамиз.

Талаба (ёки ўқувчи)ларнинг билимларини баҳолаш турлари ва уларнинг афзаллик ҳамда камчиликлари

Баҳолаш - таълим жараёнининг маълум босқичида, ўқув мақсадларига эришганлик даражасини олдиндан белгилаб қўйилган мезонлар асосида белгилаш, ўлчаш, таҳлил қилиш жараёнидир

Беш баллик баҳолаш

Афзаллиги

- ✓ таълим олувчи рағбатлантирилади;
- ✓ таълим олувчининг фаолиятини тезкор назорат қилиш имкониятини беради;
- ✓ таълим берувчини вақти тежалади;
- ✓ таълим олувчининг яқуний билими баҳоларнинг сонига қараб эмас, сифатига қараб баҳоланади;
- ✓ баҳолаш қулай бўлади;
- расмийлаштириш ҳужжатлари кам бўлади.

Камчилиги

- ✓ баҳолашнинг нисбийлиги;
- ✓ ёзма нутқда хатоларни тўғрилаш имкониятининг камайиши;
- ✓ баҳолашнинг субъективлиги.

Баҳолашнинг рейтинг тизими

Афзаллиги

- ✓ ҳаққоний баҳоланиши;
- ✓ ёзма нутқнинг ўсиши;
- ✓ ёзма нутқда хато ва камчиликларни аниқлаш; имкониятларининг мавжудлиги;
- ✓ таълим олувчининг билимга бўлган иштиёқининг сезиларли даражада ошиши;
- ✓ таълим олувчини мунтазам шуғулланишга ундаши

Камчилиги

- ✓ таълим берувчи таълим олувчи билан ишланганда кўп вақт сарф қилади;
- ✓ балларни ҳисоблаш кўп вақтни талаб қилувчи мураккаб жараёнлиги;
- ✓ баҳолаш усулларига қараб таълим, олувчи оғзаки нутқининг пасайиши;
- ✓ ажратилган вақтнинг етарли эмаслиги;
- ✓ таълим олувчини баҳолаш назоратининг мураккаблиги ва ноқулайлиги

Мезонга асосланган баҳолаш

Афзаллиги

- ✓ ўқув мақсадига мувофиқ баҳоланади;
- ✓ таълим олувчининг билимини баҳолаганда унинг йўл қўйган хатолари яққол кўрсатиб берилади;
- ✓ баҳоланувчи таълим олишга йўналтирилади;
- ✓ баҳоланувчиларнинг баҳоланаётган соҳадаги кучли ва кучсиз томонлари ҳолисона аниқлаб берилади, уларнинг ўз билими ва малакаларига бўлган ишончи оширилади;
- ✓ ҳамма учун бир хил билим ва малака талаблари ўрнатади;
- ✓ таълим мазмуни аниқлаб берилади;
- ✓ баҳоланувчиларнинг ўз фаолияти натижаларига бўлган масъулияти оширилади.

Камчилиги

- ✓ мезонларни ишлаб чиқиш кўп вақт талаб қилади;
- ✓ мезонларнинг объективлиги, ҳаққонийлиги ва аниқлигини кўрсатишга нисбатан талабларининг кўплиги;
- ✓ ижтимоий фан йўналишлари бўйича мезонлар ишлаб чиқишда қийинчиликларга дуч келиниши;

Меъёрий (нормага асосланган) баҳолаш

Афзаллиги

- ✓ ўқитувчи ортқча вақт сарфламайди;
- ✓ турли шарт-шароитга осон мослаштириш мумкин;
- ✓ баҳо бўйича кўрсаткичлар умумий тарзда олинади;
- ✓ муайян баҳоланувчилар гуруҳи ичида уларни ўзлаштириш имконини беради;
- ✓ баҳолаш натижасида гуруҳ ичидан маълум қисмини ажратиш олиш имконини беради.

Камчилиги

- ✓ баҳолашда билим билан ҳулқни баҳолаш аралаштириб юборилади;
- ✓ баъзан ҳулқни баҳолаш билим баҳолашни чеклаб қўяди;
- ✓ баҳолаш ўқитувчи томонидан субъектив белгиланиши мумкин;
- ✓ таълим олувчига нисбатан симпатия ҳам баҳони юқори қўйиб юборишга олиб келади;
- ✓ билимларни объектив ва ҳаққоний баҳолашнинг пасайишига имконият яратади.

2-§. Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси фанидан маъруза машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқиш

Касбий маҳорат дейилганда битирувчининг юқори даражадаги касбий кўникма ва малакаларини эгаллаганлиги тушунилади, у шахснинг меҳнат бозорида эгаллаётган касби бўйича рақобатбардошлик даражасида ўз аксини топади. Касбий маҳорат ишчи кучларнинг юқори даражада мослашувчанлигини ва янгиликларни тез ўзлаштириши, яъни ишлаб чиқариш шароитларига оз вақт ичида ўта олиши, фаолият соҳасини мустақил танлай олиши каби сифатлар билан белгиланади.

Касбий маҳорат ва лаёқат шахснинг шундай сифатларики, улар бўлажак мутахассиснинг ҳаёти ва меҳнат муваффақиятларини белгилаб беради.

Мустақил Республикамизда таълимни ривожлантиришнинг янги босқичида касбий педагогика фанининг асосий вазифаси сифатида жаҳон талаблари даражасида янгиланиб бораётган ишлаб чиқариш шароитларига мослаша оладиган, иқтисодиётимизни буюк давлат даражасига кўтарадиган мутахассисларни тайёрлаш ва бу жараёнда асосий омил сифатида бериладиган ахборотлар ҳажмини эмас, балки ижодий ёндашувни тарбиялашга эътибор қаратиш лозим.

Ривожланишнинг илк босқичларидаёқ педагогик фаолият ўз ўрнини топиб олди. Бугунга келиб илм ва фан, ишлаб чиқаришнинг ўзаро боғлиқлиги ҳамда малакали педагогика бу соҳаларда ўзининг таъсирини кўрсатиб келмоқда. Буни яна ҳам самарали самарали шакллантириш учун педагогик технологиялардан амалда тўғри фойдаланишимиз лозим. Шу мақсадда қуйида биз “Касб таълими методикаси” фанидан баъзи бир маъруза машғулотларининг технологик харитасини тузиш усулини берамиз:

ФАН БУЙИЧА ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ИШЛАБ

ЧИҚИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ

Билим олиш жараёни билан боглик. таълим сифатини белгиловчи ҳолатлар: дарсни юкори илмий-педагогик даражада ташкил этилиши, муаммоли машғулотлар утказиш, дарсларни савол-жавоб тарзида кдаикарли ташкил килиш, илгор педагогик технологиялардан ва мультимедиа кулланмалардан фойдаланиш, тингловчиларни мустакил фикрлашга ундайдиган, уйлантирадиган муаммоларни улар олдиға куйиш, талабчанлик, тингловчилар билан индивидуал ишлаш, ижодкорликка йуналтириш, эркин мулокотға киришишға, илмий изланишға жалб килиш ва бошқа тадбирлар таълим устуворлигини таъминлайди. Таълим самарадорлигини ортшришда фанлар буйича таълим технологиясини ишлаб чиқишнинг концепцияси аник белгиланиш ва унга амал килиши ижобий натижа беради. Фанни ўқитишнинг максади ва таълим бериш технологиясини лойихалаштиришдаги асосий концептуал ёндашувлар куйидагилардан иборат.

Фани ўқитишдан мақсад – талабаларни ҳар томонлама баркамол ривожланган, ҳозирги замон руҳида тарбияланган, бозор иқтисодиёти даврида таълим-тарбия ишини ташкил этиш ва уни амалға оширишға оид долзарб муаммоларни ижобий ҳал эта оладиган, миллий истиқлол ғояси, миллий ва умуминсоний қадриятларимизни чуқур ҳис этиб, уларни таълим-тарбия мазмуниға сингдира оладиган шахс – меҳнат таълими ўқитувчиси сифатида шакллантиришдир.

Фаннинг вазифаси - педагогик-психологик билимларни ўқувчиларда умуммеҳнат ва умумкасбий кўникма ва малакаларни шакллантириш жараёнида тадбиқ этиш; педагогик–психологик билимлар, бевосита танланган соҳаларға ва янги педагогик, ахборот технологиялари асосида методик муаммоларни ҳал этиш; меҳнат таълимини ўқитишни ташкил этиш ҳамда уни амалға ошириш методикасини ўргатишдан иборат.

Шахсға йуналтирилган таълим. Ўз моҳиятиға кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларини тулақонли ривожланишларини кўзда тутди. Бу эса таълимни лойихалаштирилайётганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боглик. укиш мақсадларидан келиб чивдан далда ёндошишға эътибор каратишни амалға оширади. Х,^аР бир талабанинг шахс сифатида касбий такомиллашувини таъминлайди. Таълимнинг марказиға билим олувчи қўйилади.

Тизимли ёндашув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини узида мужассам этмоги лозим: жараённинг мантикийлиги, унинг барча бугинларини узаро боғланганлиги, яхлитлиги билим олиш ва касб эгаллашнинг мукаммал булишига хисса қўшади.

Фаолиятга йуналтирилган ёндашув. Шахснинг жараёنли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятини жадаллаштириш ва интенсивлаштириш, ўқув жараёнида барча қобилият ва имкониятларни, ташаббускорликни очишга йуналтирилган таълимни ифодалайди. Эгалланган билимларнинг қуникма ва малакага айланиши, амалиётда татбиқ. этилишига шароит яратади.

Диалогик ёндашув. Бу ёндашув ўқув жараёни иштирокчиларининг психологик бирлиги ва узаро муносабатларини яратиш заруриятини билдиради. Унинг натижасида шахснинг уз-узини фаоллаштириши ва уз-узини курсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди. Уқитувчи ва талабанинг ҳамкорликдаги таълимий фаолият юритишига замин яратади.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш. Демократилик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи уртасидаги субъектив муносабатларда ҳамкорликни, мақсад ва фаолият мазмунини шакллантиришда эришилган натижаларни бахрлашда биргаликда ишлашни жорий этишга эътиборни қаратиш зарурлигини билдиради. Таълим жараёнида "субъект-субъект" муносабатлари таркиб топади.

Муаммоли таълим. Таълим мазмунини муаммоли тарзда тақдим қилиш орқали таълим олувчи фаолиятини активлаштириш усулларида бири. Бунда илмий билимни объектив қарама-қаршилиги ва уни ҳал этиш усуллари, диалектик мушоҳадани шакллантириш ва ривожлантиришни. амалий фаолиятга уларни ижодий тарзда қўллаш таъминлайди. Муаммоли савол, вазифа, топшириқ, ва вазиятлар яратиш ва уларга ечим топиш жараёнида онгли, ижодий, мустакил фикрлашга ургатилади.

Ахборотни тақсим қилишнинг замонавий воситалари ва усуллари қўллаш -ҳозирги ахборот коммуникация технология воситалари қучли ривожланган шароитда улардан тўғри ва самарали фойдаланиш, ахборотларни танлаш, саралаш, саклаш, қайта ифодалаш қуникмалари ҳосил қилинади. Бу жараёнда компьютер саводхонлиги алоҳида аҳамият қасб этади.

Ўқитиш методлари ва техникаси. Маъруза (қириш, мавзуга оид, визиуаллаш), муаммовий усул, кейс-стади, пинборд, парадокслар, лойиҳа ва амалий ишлаш усуллари. Интерфаол усуллари мавзу мазмунига мўъноси ҳолда танлаш ва улардан самарали фойдаланишга ургатади.

Ўқитиш воситалари: ўқитишнинг анъанавий воситалари (дарслик, маъруза матни, кургазмали куроллар, харита ва бошқалар) билан бир қаторда — ахборот-коммуникация технология воситалари кенг куламда татбик этилади.

Коммуникация усуллари: тингловчилар билан оператив икки ёклама (тесқари) алоқага асосланган бевосита узаро муносабатларнинг йулга қуйилиши.

Тесқари алоқа усуллари ва воситалари: қузатиш, блиц-суров, жорий, оралик, ва яқунловчи назорат натижаларини тахлилй асосида ўқитиш диагностикаси амалга оширилади. Таълим жараёнида қафолатланган натижага эришиш таъминланади.

Бошқариш усуллари ва тартиби: ўқув машғулоти босқичларини белгилаб берувчи технологик харита қуринишидаги 5қув машғулотларини режалаштириш. қуйилган максадга эришишда уқитувчи ва тингловчининг биргаликдаги харакати, нафакат аудитория машғулотлари, балки аудиториядан ташқари мустақил ишларнинг назорати ҳам тартибли йулга қўйилади.

Мониторинг ва баҳолаш: бутун курс давомида ҳам ўқитиш натижалари рейтинг тизими асосида назорат ва тахлил қилиб борилади. Курс охирида ёзма, оғзаки ёки тест топшириқлари ёрдамида таълим олувчиларнинг билимлари баҳоланади.

Изоҳ: Фаннинг мақсад ва вазифалари фаннинг мазмун ва мохиятидан қелиб қикиб аниқлаштирилади. Уни аниқлаштириш ДТС ва ўқув дастурига асосланган ҳолда амалга оширилади.

Мавзу: Мехнат таълими методикаси фани ва унинг вазифалари. (технологик харита).

1 – Мавзу:	Мехнат таълими методикаси фани ва унинг вазифалари.
Мақсад ва вазифалари	Мақсади: Талабаларда фаннинг моҳияти, мақсади ва вазифалари ҳақида билим ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш.
Ўқув жараёнинг мазмуни.	Фаннинг мақсади ва олдига қўйган вазифалари. Политехник таълим моҳияти ва методик асослари. Таълим тўғрисидаги қонун ва кадрлар тайёрлаш миллий дастурида ушбу таълимнинг асос эътибори. Политехник таълим методикасининг мехнат таълими методикасида эгаллаган ўрни.
Ўқув жараёнинг амалга ошириш технологияси.	Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар.
Кутиладиган натижалар.	Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралик ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунинг белгиланган вақт ичида қўпчилилик талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади.
Келгуси режалар (таҳлил, ўзгаришлар)	Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайиши. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунинг ҳаётини воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятини ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

РЕЖА:

1. Мехнат ва касб таълими методикаси – педагогика фанининг тармоғи.
2. Мехнат ва касб таълими методикасининг вазифалари.
3. Мехнат ва касб таълими методикасининг бошқа фанлар билан боғлиқлиги.
4. Мехнат ва касб таълимида тадқиқот методлари..

Мавзу: Мактаб ўқув режасида меҳнат таълимининг қўйилиши, унинг тарихий тараққиёти. (Технологик харита)

2 – Мавзу:	Мактаб ўқув режасида меҳнат таълимининг қўйилиши, унинг тарихий тараққиёти.
Мақсад ва вазифалари	Мақсади: Талабалар мактаб ўқув режасининг мазмуни ва меҳнат таълими дарсларининг ўқув режасидаги ўрни ҳақида, мактаб ислохотидаги меҳнат таълими вазифалари ва уларга қўйиладиган ДТС талаблари, меҳнат таълимининг асосий йўналишлари ва уларга қўйиладиган талаблар ҳақида билим тушунчалар шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенгайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш.
Ўқув жараёнининг мазмуни.	Мактаб ўқув режасида меҳнат таълимининг қўйилиши, Ўрта Осиёда меҳнат таълими ва тарбиясининг таркиб топиши. Меҳнат таълими вазифалари ва мазмуни. Меҳнат таълими йўналишларининг мазмуни ва моҳияти.
Ўқув жараёнининг амалга ошириш технологияси.	Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар.
Қўйиладиган натижалар.	Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралиқ ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунинг белгиланган вақт ичида қўпчилиқ талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади.
Келгуси режалар (таҳлил, ўзгаришлар)	Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайади. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунинг ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятни ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини равион баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

Р Е Ж А:

1. Узлуксиз таълим ҳақида тушунча. Мактабгача тарбия муассасаларида меҳнат таълими ва тарбияси.
2. Урта умумтаълим мактабларида меҳнат ва касб таълими.
3. Урта махсус ва касб- ҳунар муассасаларида касб-ҳунар таълими.
4. Олий ўқув юртларида меҳнат таълими ўқитувчиларини тайёрлаш.

Мавзу: Мехнат таълимининг дидактик тамойиллари(Технологик харита)

3 – Мавзу:	Мехнат таълимининг дидактик тамойиллари
Мақсад ва вазифалари Ўқув жараёнинг мазмуни. Ўқув жараёнинг амалга ошириш технологияси. Кутиладиган натижалар. Келгуси режалар (тахлил, ўзгаришлар)	Мақсади: Талабаларда мехнат таълимининг дидактик тамойиллари ва уларда таълим жараёнида фойдаланиш бўйича билимлар ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш. Онглилик ва фаоллик, илмийлик ва тизимлилик, назария ва амалиёт бирлиги, таълим тарбия бирлиги, кўрсатмалилик, мустаҳкам ва пухталиқ, ёш ва индивидуал хусусиятларни ҳисобга олиш, изчиллик, унумли мехнат асосида ўқитиш дидактик тамойилларни ўргатиш. Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар. Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралиқ ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунинг белгиланган вақт ичида кўпчилик талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади. Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайади. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунинг ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятни ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

РЕЖА:

1. Дидактик тамойилларнинг умумий характеристикаси .
2. Мехнат таълимининг тарбиявий характери ва техникавий билимларни амалиёт билан боғлаш.
3. Мехнат таълимининг илмийлиги ва политехник характери .
4. Мехнат таълимининг онглилиги ва активлиги .
5. Мехнат таълимининг системалилиги ва пухталиги.

Мавзу: 5 – 9 синфларда меҳнат таълими мазмуни.(Технологик харита)

4 – Мавзу:	5 – 9 синфларда меҳнат таълими мазмуни.
Мақсад ва вазифалари Ўқув жараёнининг мазмуни. Ўқув жараёнининг амалга ошириш технологияси. Кутиладиган натижалар. Келгуси режалар (тахлил, ўзгаришлар)	Мақсади: Талабаларда ўрта умумтаълим мактабларнинг 5 – 9 синфларда меҳнат таълимининг мазмуни ҳақида билимлар ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билиминини баҳолаш. Дарс(амалий машғулот). Ўқув ишлаб чиқариш бригадалари. Ўқув цехлари. Штагли иш жойларда таълим. Малакали ишчиларга бириктириб қўйиш. Ишлаб чиқаришга саёхат. Фронтал. Звено. Индивидуал. Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар. Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралик ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунини белгиланган вақт ичида кўпчиликлари талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади. Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайади. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунини ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятни ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

Р Е Ж А:

1. Меҳнат таълими дастурининг тузилишига кўйиладиган талаблар.
2. 5-7 синфларда техникавий меҳнат таълими.
3. Кишлоқ хўжалик меҳнати таълими.
4. Хизмат курсатиш меҳнати.

Мавзу: Мехнат таълимини режалаштириш (Технологик харита)

7 – Мавзу:	Мехнат таълимини режалаштириш.
Мақсад ва вазифалари	Мақсади: Талабаларда мехнат таълимининг режалаштириш бўйича билимлар ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш.
Ўқув жараёнинг мазмуни.	Режалаштиришдаги мақсад. Тақвимий мавзули режа. Дарс режаси, Мехнат таълимининг режалаштирувчи ҳужжатлар. Ўқув устахонасида ясаладиган буюмлар рўйхати. Фаннинг ўзаро боғланиш режаси.
Ўқув жараёнинг амалга ошириш технологияси.	Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар.
Кутиладиган натижалар.	Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралиқ ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунинг белгиланган вақт ичида қўпчилиқ талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади.
Келгуси режалар (таҳлил, ўзгаришлар)	Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайади. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунинг ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятни ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

Р Е Ж А:

1. Ўқув йили учун режалаштирувчи ҳужжатлар.
2. Йиллик мавзули режа.

Мавзу: Мехнат таълимининг ўқитиш методлари(Технологик харита)

6 – Мавзу:	Мехнат таълимининг ўқитиш методлари.

Мақсад ва вазифалари Ўқув жараёнинг мазмуни. Ўқув жараёнинг амалга ошириш технологияси. Кутиладиган натижалар. Келгуси режалар (тахлил, ўзгаришлар)	Мақсади: Талабаларда меҳнат таълимининг ўқитиш методлари ва уларни қўллаш бўйича билимлар ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш. Меҳнат таълимининг мантикий, кўрсатмали, амалий ва муаммоли методлари. Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар. Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралик ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунинг белгиланган вақт ичида кўпчилик талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади. Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайади. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунинг ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятини ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

РЕЖА

1. Меҳнат ва касб таълими усулларининг умумий тавсифномаси.
2. Меҳнат ва касб таълимининг оғзаки усуллари.
3. Меҳнат ва касб таълимининг кургазмали усуллари.
4. Меҳнат ва касб таълимининг амалий усуллари.
5. Муаммоли таълим усуллари.
6. Билимлар, меҳнат кўникмалари ва малакаларини текшириш усуллари.

Мавзу: Меҳнат таълимининг ўқитиш шакллари (Технологик харита)

5 – Мавзу:	Меҳнат таълимининг ўқитиш шакллари.

Мақсад ва вазифалари Ўқув жараёнинг мазмуни. Ўқув жараёнинг амалга ошириш технологияси. Кутиладиган натижалар. Келгуси режалар (таҳлил, ўзгаришлар)	Мақсади: Талабаларда меҳнат таълимининг ўқитиш шакллари ва уларни қўллаш бўйича билимлар ва тушунчаларни шакллантириш. Вазифалари: -Талабаларда мавзуга нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларда мавзу асосида билимларини кенггайтириш. -Мавзуга оид тарқатилган материалларни мустақил ва гуруҳчалар ҳолатида суҳбат – мунозара орқали ўзлаштиришларини назорат қилиш, уларнинг билимини баҳолаш. Дастур мазмуни ва унинг йўналишлари 5 – 7 синфларда умумий меҳнат тайёргарлиги 8 – 9 синфлар таълим мазмуни Академик литцей ва касб – ҳунар коллежларидаги тайёргарлик. Услуб: Суҳбат, оғзаки баён қилиш, тақдирот технологияси. Шакл: Маъруза, фронтал, янги ўқув материалларини ўзлаштириш. Восита: Маъруза матни, ўқув услубий қўлланмалар, электрон версиялар. Баҳолаш: Рағбатлантириш, оралиқ ва якуний назорат. Ўқитувчи: Мавзунини белгиланган вақт ичида қўпчилик талабалар томонидан ўзгартирилишига эришади. Талабалар фаоллигини оширади. Талабаларда дарсга нисбатан қизиқиш уйғотади. Талабалар томонидан ёзма ахборотни мустақил ўрганиш, уни хотирада сақлаш, савол бериш ва саволларга жавоб беришга ўргатади. Талабалар: Янги билимларни эгаллайди. Яқка ҳолда ва гуруҳ бўлиб ишларни ўрганади. Нутқи ривожланади ва еслаб қолиш қобилияти кучайди. Ўз – ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўқитувчи: Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва дарсда тадбиқ қилиш. Ўз устида ишлаш. Мавзунини ҳаётий воқеалар билан боғлаш. Педагогик моҳиятни ошириш. Талаба: Матн билан мустақил ишлашни ўрганади. Ўз фикрини раво баён қила олиш устида ишлаш. Шу мавзу асосида қўшимча материаллар топади, уларни ўрганади. Ўз фикри ва гуруҳ фикрини таҳлил қилиб, бир ечимга келиш малакасини ҳосил қилади.

РЕЖА:

1. Дарс – меҳнат таълими ишининг асосий шакли .
2. Меҳнат таълими дарслари структураси .
3. Меҳнат таълими дарслари типлари.

3-§. Амалий машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқиш

1-амалий машғулот

«Меҳнат талимини ўқитиш методикаси фанидан рейтинг жадвалини тузиш»
мавзусидаги амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма
Технологик харита

<i>Ўқитишнинг қўтилган натижалари</i>		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- Олий таълим муассасалари талабалари билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисидаги муваққат НИЗОМнинг мазмунини ва унинг умумий қоидаларини тавсифлаб беради; - баҳолаш турлари ва шакллари аниқлаб бера олади; - талабалар билимини баҳолаш тартиби билади; - рейтинг натижаларини қайд қилиш тартибини тушунади; - ТКТИ “Рейтинг тизими тўғрисидаги муваққат Низомни жорий қилиш тўғрисидаги” буйруқ бандлари билан танишади	- бакалврлик йўналишлари ўқув режасига мувофиқ мутахассислик фанларидан бирига ЖБ, ОБ, ЯБ назорат турлари балларини ҳисоблайди; - мутахассислик фанларидан бири бўйича ЖБ назорат турини аниқлайди ва ўқув жадвали асосида ҳафталарга бўлиб чиқади; - мутахассислик фанларидан бири бўйича ОБ назорат турини аниқлайди ва ўқув жадвали асосида ҳафталарга тақсимлаб чиқади; - мутахассислик фанларидан бири бўйича рейтинг жадвалини тузади;	- Рейтинг тизими мазмунини тушуниб етади; - ўрганиладиган масалага қизиқиш уйғотади ва унинг муҳокамасида қатнашади; - рейтинг жадвалини ишлаб чиқишда индивидуал ва гуруҳ бўлиб ишлашга интилишни намоён қилади.

Ўқитишнинг ўқув – тарбиявий мақсади:

- Олий таълим муассасалари талабалари билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисидаги муваққат НИЗОМнинг мазмуни билан таништириш;
- Мутахассислик фани бўйича рейтинг жадвали тузишни ўргатиш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Талабаларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
- мутахассислик йўналиши бўйича ишчи ўқув режа ва ўқув жадвали; - Олий таълим муассасалари талабалари билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисидаги муваққат НИЗОМ Қўлланиладиган усул ва амаллар: -жалб қилувчи саволлар; -индивидуал иш; -кичик гуруҳларда ишлаш.	-Нима сабабдан фаннинг рейтинг жадвали ишлаб чиқилади? - ЖБ, ОБ ва ЯБ назорат турларининг фанни ўзлаштириш кўрсаткичларини аниқлашдаги салмоғи. - Рейтинг тизими қандай вазифаларни бажаради?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2.Скакун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Вўсшая школа, 1987. 3.Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини ислох қилиш бўйича меъёрий хужжатлар. Иминов Т.К., Перегудов Л.В. 1999

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун назорат саволлари:

1. Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисидаги муваққат НИЗОМ қачон тасдиқланган?
2. Талабалар билимини рейтинг тизими орқали баҳолашдан мақсад нима?
3. Рейтинг тизими қандай вазифаларни бажаришга қаратилган?
4. Баҳолаш турлари ва шаклларининг қандай турларини биласиз?
5. Талаблар билимини баҳолаш тартиби ва рейтинг натижаларини қайд қилиш тартиби мазмунини ифодалаб беринг.

Услубий тавсияномалар

Уйга вазифа учун ихтисослик фанларининг биридан рейтинг жадвалини тузиш қуйида келтирилган шакл бўйича амалга оширилиши талаб этилади:

рейтинг жадвали (4-курс)

кузги семестр

[illegible]

[illegible]

2-амалий машғулот
«Календар режа тузиш» мавзусидаги
амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- календар режага аниқлик беради; - календар режани тузиш учун керакли бўлган бошланғич хужжатларни санаб ўтади; -режа ишлаб чиқишнинг эвристик кетма-кетлиги асосий босқичларини тавсифлайди; - асосий дидактик мақсад бўйича дарс тилини билади; - изланишнинг изланувчан ва маҳсулдор усуллари (эвристик ва тадқиқотий) мавжуд; -календар режани ишлаб чиқиш кетма-кетлигини тушунади.	- дарслик ва ўқув қўлланмасининг бўлими (мавзу)ни ўрганади, материалга аннотация беради; - мавзулар структурасини ишлаб чиқадилар, унинг мавзусини, яъни мавзуда фрагментлар мазмуни бўйича мантиқан тугалланган мавзуларни ажратишни кўзда тутди, мавзунини кўриш мантиқини очди; - ҳар бир ажратилган мавзу бўйича ўқитиш мақсадини аниқлайди, мақсадни билиш ўрганиш ва кўникма ҳосил қилиш кўринишида шакллантиради; - мавзу материалнинг фанлараро ва фан ичидаги боғлиқликларини аниқлайди, уларнинг турини ўрганади; - ўқув материални машғулотларга бўлишни ўтказади; - ҳар бир машғулот учун таълим шаклини танлайди, тавсия этилаётган дарс системасининг моҳиятини очди, танланган дарс бирлигига изоҳ беради; - ҳар бир мавзу фрагменти бўйича талабаларининг билиш фаолиятини ташкил қилиш усули ва билиш манбаи бўйича ўрганиш услубларини таклиф қилади; - мавзунинг ҳар бир фрагменти бўйича ўқитиш воситаларини белгилайди; - уйга вазифаларни ишлаб чиқадилар: дарсликнинг параграфи ва бетини, шунингдек талабаларнинг амалий фаолиятининг бошқа турларини (мисол ечиш, машқ бажариш, назорат ишига тайёрланиш ва ҳ. к.) кўрсатадилар; - календар режа тузадилар;	- календар режа ишлаб чиқишини билиш лозимлигини тушуниб етади; - ўрганиладиган масалага қизиқиш уйғотади ва унинг муҳокамасида қатнашади; - календар режани ишлаб чиқишда индивидуал ва гуруҳ бўлиб ишлашга интилишни намоён қилади.

Ўқитишнинг ўқув – тарбиявий мақсади:

- календар режа ишлаб чиқишнинг асосий босқичларини эвристик кетма-кетлигини очиш;
- махсус фан бўйича календар режа ишлаб чиқишга ўргатиш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Талабаларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машгулотлар таъминоти
-ўқув предмети дастури; -фан бўйича дарслик ёки ўқув қўлланма. Қўлланиладиган усул ва амаллар: -жалб қилувчи саволлар; -индивидуал иш; -кичик гуруҳларда ишлаш.	-календар режани ишлаб чиқиш лозимлиги нимадан иборат? -унда қандай муаммолар очилиши лозим? -режа тузишда қандай муаммолар ечилади? -ўқитувчининг режасисиз дарсларга ўз вақтида ва сифатли тайёрланиш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скакун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Ву́сшая школа, 1987. 3. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини ислоҳ қилиш бўйича меъёрий ҳужжатлар. Иминов Т.К., Перегудов Л.В. 1999

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

- Тушуриб қолдирилган сўзни ўрнига қўйинг : “ . . . . . ” ҳужжат бўлиб, ўрта таълим касб-ҳунар муассасаларида назарий таълим жараёнини режалаштирувчи ҳужжат.
 А) ўқув режаси;
 В) ўқув дастури;
 С) истиқболли-тематик режа;
 D) соатлар сеткаси;
 (тўғри жавоб - В) ўқув дастури)
- Календар режани ишлаб чиқишда асос бўлиб хизмат қилувчи ҳужжатларини айтинг:
 А) малакавий (квалификацион тавсиф) тавсиф;
 В) ўқув режаси;
 С) ўқув дастури;
 D) дарсликлар (қўлланма);
 (тўғри жавоб - D) дарсликлар (қўлланма))
- Календар режани ишлаб чиқишда оптимизация тамойилининг маъноси нимада?
 А) оптимал вариантни илмий асослаб танлаш;
 В) алгоритмизацияга берилмайдиган жараён;
 С) ўқитувчи ҳаракатининг эвристик кетма – кетлиги;

D) мавзу структурасини ишлаб чиқиш;

(тўғри жавоб - A) оптимал вариантни илмий асослаб танлаш)

4. Календар режани тузишда асосий эвристик босқичлар кетма-кетлигини кўрсатинг:

- 1) ўқув режаси системасида фаннинг ўрнини ўрнатади;
- 2) малакавий тавсиф бўйича билим, малака ва кўникмаларни аниқлайди;
- 3) мавзу мазмунини таҳлил қилади;
- 4) ўқув дастурининг тематик режасини таҳлил қилади;
- 5) машғулот шаклини танлайди;
- 6) таълим услубини танлайди;
- 7) ўқув материали мавзусини машғулотларга ажратади;
- 8) таълим воситасини танлайди;
- 9) уйга вазифани ишлаб чиқади.

A) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

B) 2, 1, 4, 3, 7, 5, 6, 8, 9.

C) 2, 4, 6, 8, 1, 3, 5, 7, 9.

D) 4, 3, 2, 1, 6, 7, 5, 8, 9.

(тўғри жавоб – B) 2, 1, 4, 3, 7, 5, 6, 8, 9).

5. Календар режани ишлаб чиқишда қандай топшириқлар ечилади?

- A) дарс системасини аниқлаш;
- B) таълим воситаларини тайёрлаш;
- C) таълим шаклини, усулини ва воситаларини танлаш;
- D) унга вазифаларини тайёрлаш;

(тўғри жавоб - D) унга вазифаларини тайёрлаш)

Услубий тавсияномалар

Уйга вазифа учун мутахассислик фанларининг бири бўйича календар режа тузиш қуйида келтирилган шакл бўйича амалга оширилиши талаб этилади:

3-амалий машғулот.

«Намунавий ва ишчи ўқув режаси ва жадвалини ўрганиш» мавзусидаги амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив) ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- ўқув режасига, ўқув дастурига, тармоқли графигига, фанлараро алоқаларга аниқлик беради; - ўқув режасидаги гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блокадаги фанларни таснифлайди; - ўқув режасидаги математик ва табиий-илмий фанлар блокадаги фанларни таснифлайди; - умумқасбий ва махсус фанларнинг амалий йўналтирувчи ва мақсадини ўрганади;	- бакалавр йўналишлари бўйича ўқув предмети дастуррежасини таҳлил қилади (танлов бўйича): - намунавий ва ишчи ўқув режа мазмунини кўриб чиқади; - ўқув режаларда белгиланган фанлар қайси фан блокларига тегишли эканлигини аниқлайди; - ўқув режасини тузиш кетма-кетлигини ўрганади; - ўқув режадаги умумқасбий фанлар блокадаги фанлар мазмунини таҳлил қилади; - ўқув режадаги махсус фанлар блокларини ўрганади; - умумқасбий фанлар блоки билан махсус фанлар блокларини тақослайди; - фан блокларини тартиби ва уларнинг кетма-кетликдаги фарқини асослайди; - ўқув даври жараёнларини таҳлил қилади; - ўқув жадвали мазмунини ўрганади; - назарий ўқиш, баҳолаш, аттестация, илмий педагогик фаолият ҳафталарини таҳлил қилади.	- ўқув режа ва ўқув жадвални мазмунини ишлаб чиқиш лозимлигини тушунади; - ўрганиладиган ма-салаларга қизиқиш уйғонади ва уларнинг муҳокамасида қатнашади; - махсус фанларнинг тузилиши ва мазмунини ўрганишда индивидуал ва гуруҳ билан фаолият кўрсатишга интилишни намоён қилади;

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади.

- Ишчи ўқув режа ва ўқув жадвалини тузишдаги асосий тамойилларни очиш ва уларга қўйиладиган талаблар;
- Ишчи ўқув режа ва ўқув жадвалини таҳлил қилишни ўрганиш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Ўқувчиларнинг мотиви-заъияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
- бакалавр йўналишлари бўйича ишчи ўқув режалар ва ўқув йилининг ўқув жадвали; - бирорта йўналишнинг ўқув режаси; Қўлланиладиган усул ва амаллар: - йўналтурувчи саволлар; - индивидуал иш; - кичик гуруҳларда ишлаш;	- ўқув режа ва жадваллар нега керак? - ўқув режа ва жадваллар бўлажак мутахассисларни ўқитиш тавсифига қандай таъсир қилади? - асосий тамойиллар бузилган ҳолда тузилган ўқув режаси бўйича талабаларни етук малакали қилиб тайёрлаш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скаун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Вушная школа, 1987. 3. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини ислох қилиш бўйича меъёрий ҳужжатлар. Иминов Т.К., Перегудов Л.В. 1999

Услубий тавсияномалар

1. 1-курс учун назарий ўқиш, таътил, аттестация ҳафталарини топинг ва уларнинг жойлашишини изоҳланг.
2. 2-3 курсдаги ўқув жараёнини 1-курс билан таққосланг. Фарқларни изоҳланг.
3. 4-курсдаги ўқув семестрларининг қисқалигини (1-3 курсларникидан) изоҳланг. 4-курсдаги ўқиш 1-3-курсдаги ўқишдан фарқли томонларини кўрсатиб, тушунтириб беринг.
4. Ўқув жараёнининг таътил билан тугашини асосланг.
5. Ўқиш давридаги жами назарий ўқиш, аттестация, амалиёт, битирув иши, таътил ҳафталарини ҳисобланг.
6. Ўқув жадвалига ўз хоҳишингиз билан ўзгариш киритинг ва унинг ижобий-салбий томонларини ёритинг.
7. Ўқув режасидаги фан блокларини кўрсатинг, улардаги соатлар тақсимоти нисбатини аниқланг (% ҳисобида), (7344 га нисбатан).
8. Фан блокларини изоҳланг, фан блоклари орасидаги соатлар тақсимоти бўйича бакалаврнинг билми савиясига баҳо беринг.
9. Бирор фан бўйича ўқув соатлари тақсимотини тушунтиринг.
10. Фаннинг қайси семестрларда ўқилишини кўрсатинг. У билан бир вақтда ўқитиладиган фанларни топинг.
11. Фан ўқиладиган семестрда талабанинг ўқув юкламаси ҳар бир фанга неча соат ташкил этишини аниқланг.
12. 18 ҳафталик семестрдаги фанни 14 ҳафталик семестрга кўчиринг ва фан бўйича ҳафталик ўқув юкламаларини қайта ҳисобланг.

Назорат саволлари:

1. Ўқув режадаги 1,2,3 блоклардаги фанларни ўхшашлиги бўйича гуруҳлаб чиқинг.
2. Ҳосил бўлган гуруҳлар учун ўқув юкламасини умумий қилиб ҳисобланг ва ҳар бир гуруҳни 1та семестрга жойланг.
3. Блок системаси бўйича ўқишни ташкил қилинг. Бунинг афзаллик ва камчиликларини тушунтиринг.
4. Талабанинг ўқиш давридаги маънавий-маърифий, ижтимоий, ўқув, илмий, амалий, маиший ва ҳ.к. фаолиятларини санаб чиқинг ва блок системасига мослаштиринг.

4-амалий машғулот

«Намунавий ва ишчи ўқув дастурини ўрганиш» мавзусидаги амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив) ёки эмоционал- қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- ўқув режасига, ўқув дастурига, тармоқли графигига, фанлараро алоқаларга аниқлик беради; - ўқув режасидаги профессионал-техник цикл фанларни таснифлайди; - умумтехник фанлар ва махсус технологияларни ишлаб чиқариш таълимининг амалий йўналтирувчи ва мақсадини ўрганади;	- ўқув предмети дастурини таҳлил қилади (танлов бўйича): - дастур мазмунини кўриб чиқади; - бўлим материалларининг техник бўлим бўйича қайси гуруҳ ва гуруҳчага тегишли эканлигини аниқлайди; - дастурни қуриш усулини ўрганади (чизиқли, концентрик); - ОЎЮ нинг махсус фанларини намоён этади, уларни ўқитиш мақсадларини ва қуриш усулларини ўрнатади; - ўқув предметининг тематик режаси билан ОЎЮнинг махсус фанларини таққослайди; - ўқув предмети мавзуларини ва ОЎЮнинг базавий фанларини ўрганишда улардаги тартиб ва кетма-кетликдаги фарқини асослайди; - ишлаб чиқариш таълими билан алоқа ўрнатади. - тажриба-амалий ишлар дастурига киритилган ишлар тартибини ўрганади. - ўқув-услубий адабиётлар рўйхатини ўрганади.	-ўқув дастурининг мазмунини ишлаб чиқиш лозимлигини тушунади; -ўрганиладиган ма-салаларга қизиқиш уйғонади ва уларнинг муҳокамасида қатнашади; -махсус фанларнинг тузилиши ва мазмунини ўрганишда индивидуал ва гуруҳ билан фаолият кўрсатишга интилишни намоён қилади;

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади.

- ўқув предметлари дастурларини тузишдаги асосий тамойилларни очиш ва уларга қўйиладиган талаблар;
- ўқув предмети дастурларини таҳлил қилишни ўрганиш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Ўқувчиларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
-мутахассисларни тайёрлаш дастури ва ўқув режаси; -бирорта предметнинг ўқув дастури; -муҳандис-муаллим тайёрлаш бўйича ўқув режаси фанлари дастурини тўплаш; Қўлланиладиган усул ва амаллар: - йўналтурувчи саволлар; - индивидуал иш; - кичик гуруҳларда ишлаш;	-ўқув предметлари дастурлари нега керак? -ўқув дастурлари бўлажак мутахассисларни ўқитиш тавсифига қандай таъсир қилади? -асосий тамойиллар бузилган ҳолда тузилган ўқув дастури бўйича ўқувчиларни етук малакали қилиб тайёрлаш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.- Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скаун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М., Вѣсшая школа, 1987. 3. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини ислох қилиш бўйича меъѣрий хужжатлар. Иминов Т.К., Перегудов Л.В. 1999

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

- Қандай дидактик тамойил асосида ўқув дастурлари ишлаб чиқилади?
 А) илмийлик;
 В) қулайлик;
 С) систематиклик;
 D) барча жавоблар тўғри
 (тўғри жавоб - D) барча жавоблар тўғри)
- Тушириб қолдирилган сўзни ўз ўрнига қўйинг: «. . . . – бу ўқув предмети тематик режаларининг график ифодаланиши».
 А) граф;
 В) тармоқли график;
 С) график;
 D) схема;
 (тўғри жавоб - В) тармоқли график)
- Озиқ-овқат саноати ишчиларини тайёрлаш ўқув режаси профессионал-техник цикл предметининг қандай гуруҳларига киради
 А) ишлаб чиқариш таълими;
 В) умумтехник предметлар;
 С) махсус технология;
 D) барча жавоблар тўғри;
 (тўғри жавоб: - D) барча жавоблар тўғри)

Услубий тавсияномалар

Ўқув дастурлари таҳлили бўйича топшириқларни бажариш «Ўқув режаси ва дастурлари» тўплами асосида амалга оширилади. Бунда ўрганиладиган мавзуга ажратиладиган соатлар миқдори, унда баён этиладиган материал ҳажми, дастурга киритилган машқлар, амалий ва тажриба ишларининг керакли миқдори таҳлил қилинади.

Умумтехник предметларни ўрганиш бўйича машғулотларни ўтказиш услуби барча талабаларни озиқ-овқат саноатива кимё технология соҳасида мавжуд касблар учун бу гуруҳ предметларининг асосий дастурлари билан таништиришларни кўзда тутиши керак.

Машғулотда тавсия этилган барча предметларни таҳлил қилган талабаларнинг чиқишлари тингланиши ва муҳокама қилиниши лозим. Сўзга чиқувчи таҳлил натижалари бўйича маъруза қилади, қолган талабалар эса предмет тўғрисидаги асосий тушунча ва қийматларни конспеклаштириб оладилар.

Шундай қилиб, ҳар бир талабанинг конспектида асосий фанларни ўқитишнинг услуби, мақсади ва мазмуни ҳақида қисқа маълумотлар бўлиши лозим.

5-амалий машғулот

«Маъруза, лаборатория ва амалий машғулотлари, мустақил таълим, мустақил ишларни режалаштириш, ўтказиш ва назорат қилиш» мавзусидаги амалий машғулотини ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита (Лаборатория машғулотларини ўтказиш методикасини режалаштириш ва ишлаб чиқариш мисолида)

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қим- матли мақсади (нима ҳис қилади)
- лаборатория ишларини тайёрлай олишини намоён қилади; уни ўтказишда ўз фаолиятини ва ўқувчилар ишини режалаштиради; - лаборатория ишларининг турлари ва типларини фарқлайди; - лаборатория ишларига қўйилган ва уни ташкил қилиш усулларини билади.	- дастур бўйича мавзу мазмунини ўрганади, унинг рубрикациясини беради; - дарсликнинг мос материални таҳлил қилади, унга аннотация тузади; - мутахассиснинг ва таълим дастурининг малакавий тавсифномасини ўрганади, берилган назарий материал асосида шаклланиши лозим бўлган малака ва кўникмани ажратади; - мавзунинг дидактик мақсадини шакллантиради; - лаборатория ишининг номланишини таклиф қилади, унинг мазмунини ишлаб чиқади; - машғулот тизимида мавзу бўйича лаборатория ишининг ўрнини, типини ва уни ўтказиш усулини ўрнатади; - керакли лаборатория ускуналари (қурилмалар, приборлар ва б.) нинг рўйхатини тузади; - ишни ўтказиш услубини ишлаб чиқади; - натижалар жадвал кўринишида расмийлаштирилади; - ҳисоботни тузиш услубини, мазмунини ва шаклини аниқлайди; - предмет мавзусини, иш номини, мақсадини, мазмунини, материал-техник таъминланганлигини, бажариш кетма-кетлигини, ҳисобот мазмунини, адабиётларни ўзига бириктирган лаборатория ишига инструктаж ишлаб чиқиш; - бажарилган иш натижалари бўйича ҳисобот тузилади.	- лаборатория ишларини конструктив режалаштириш ва бажаришни шакллантириш моҳиятини ҳис қилади; - лаборатория ишларини ўтказиш усулларига ва таълим воситаларига қизиқишни намоён қилади; - лаборатория ишларини мустақил режалаштиришга ва ташкил қилишга интилишни намоён қилади.

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади:

- лаборатория ишларини ташкил қилиш ва уни ўтказишнинг замонавий усулларини ўрганиш;
- лаборатория ишини конструктив тайёрлашган кўникмани, ўзини ва уни ўтказишда ўқувчилар ишини режалаштиришни шакллантириш.

Ишлаш учун бошлангич материаллар	Ўқувчиларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
-ўқув фанининг номланиши; -малакавий тавсифнома; -мавзу кўрсатилган ўқув предмети дастури ва бу асосида лаборатория иши ишлаб чиқилади; -предмет бўйича ўқув қўлланмалари. Қўлланиладиган усул ва амаллар: -мустақкамловчи саволлар; -кичик гуруҳларда ишлаш; -иш юзасидан ўйин.	-Замонавий мутахассис учун лаборатория иши қандай аҳамиятга эга? -Лаборатория ишини бажаришда қандай дидактик мақсад амалга оширилади? -Назарий материални мустақкамлашда лаборатория ишлари қандай аҳамиятга эга? -Умумтехник ва махсус ўқув предметларини лаборатория ишларисиз тўлиқ ўрганиш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скаун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Вўсшая школа, 1987. 3. Цехнович Л.И. Лекционное изложение технических наук.-Киев. Вища школа, 1981 4. Мутахассислик фанларига тааллуқли адабиётлар.

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

- Санаб ўтилган таълим шаклларида қайси бири ўқувчиларнинг амалий тайёргарлигига қаратилган?
  - дарс;
  - маъруза;
  - семинар;
  - лаборатория машғулоти;

(тўғри жавоб – D) лаборатория машғулоти)
- Лаборатория ишларининг асосий дидактик мақсадини кўрсатинг.
  - ўрганилган назарий ҳолатнинг экспериментал тасдиғи;
  - формула ва ҳисоблашларни экспериментал текшириш;
  - эксперимент ва тадқиқотни ўтказиш усули билан танишиш;
  - барча жавоблар тўғри

(тўғри жавоб – D) барча жавоблар тўғри)
- Иллюстратив типдаги лаборатория ишларининг мақсадини кўрсатинг.
  - янги билим, малака вв кўникмани шакллантириш;
  - прибор, қурилма, техника ва технологиянинг бошқа объектларини ўрганиш;
  - ўқитувчи шакллантирган ҳолани тасдиқлаш;

D) B,C

(тўғри жавоб – D) B, C)

4. Тадқиқот типигаги лаборатория ишининг мақсадини кўрсатинг.

A) янги билим, малака ва кўникмани шакллантириш;

B) прибор, қурилма, техника ва технологиянинг бошқа объектларини ўрганиш;

C) ўқитувчи шакллантирган ҳолани тасдиқлаш;

D) A, B.

(тўғри жавоб – D) A, B)

5. Лаборатория ишини ташкил қилишнинг фронтал усули амалиётдан нима билан фарқ қилади?

A) барча ўқувчилар битта ишни бажарадилар;

B) гуруҳ ўқувчиларини гуруҳчаларга бўладилар;

C) иш индивидуал бажарилади;

D) ўқувчиларнинг юқори мустақиллиги таъминланади;

(тўғри жавоб – A) барча ўқувчилар битта ишни бажарадилар)

6. Лаборатория машғулотида жорий инструктаж қандай мақсадда ўтказилади?

A) мавзу ва ишнинг мақсади маълум қилинади;

B) иш мазмуни шакллантирилади;

C) иш бўйича назарий маълумотлар қисқача маълум қилинади;

D) ишнинг бориши назорат қилинади ва керакли ёрдам кўрсатилади;

(тўғри жавоб – D) ишнинг бориши назорат қилинади ва керакли ёрдам кўрсатилади)

7. Ўқувчилар лаборатория ишини тугатгандан кейин нима тузадилар?

A) доклад;

B) маълумот;

C) ҳисобот;

D) конспект;

(тўғри жавоб – C) ҳисобот)

Услубий тавсияномалар

Махсус фанлар бўйича мустақил ишлаш учун ўқув дастурида лаборатория иши мавжуд бўлган, унинг техник материали амалий қийматга эга бўлган мавзуларни бериш керак.

Топшириқни беришда лаборатория ишини ўтказишнинг фронтал усулини тавсия этиш мақсадга мувофиқ. Лаборатория амалиётини қўллаш ўқувчининг мустақил ишлашини мураккаблаштиради, чунки предмет мавзуси бўйича тўрт-олтита лаборатория ишини ажратишни талаб қилади.

Машғулотни иш юзасидан ўйин шаклида ўтказиш мумкин. Таълим жараёнини фаоллаштириш ва индивидуаллаштириш мақсадида гуруҳ ўқувчиларини бир-биридан алоҳида ишловчи уч-тўрттадан гуруҳчаларга бўлиш лозим.

Лаборатория ишларини ўтказишнинг услубий аспекти

Инструктаж тури ва назорат	Инструктаж мазмунини ва назорат	Таълим воситаси	Фаолият	
			ўқитувчи	ўқувчи

Иш натижаларини жадвал кўринишида расмийлаштириш мақсадга мувофиқ

6- ва 7- амалий машғулот

«Талабаларнинг курс лойиҳаларини ва битирув малакавий ишларини режалаштириш, амалга ошириш ва назорат қилиш» мавзусидаги амалий машғулотини ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Курс лойиҳасининг ҳисоблаш-тушунтириш бўлимини ва битирув малакавий ишни бажариш техник-технологик масалаларни ечишга бориб тақалади. Гап маълум алгоритм бўйича аниқ топшириқни бажара олиш ҳақида эмас, балки талабаларни билим ва малакасига мос равишда таклиф этиладиган ҳар қандай топшириқни мустақил еча олишга ўргатиш ҳақидадир.

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- топшириқни ечиш мақсадини шакллантиради; - топшириқ турларини санаб ўтади ва унинг тавсифини келтиради; - топшириқни ечишнинг асосий босқичини айтиб ўтади; - топшириқни ечишнинг умумий қонунини билади.	- таклиф қилинган топшириқнинг шартини таҳлил қилади; - бошланғич қийматларни ва топшириқни ечиш талабларини ажратади; - топшириқни ечиш режасини тузади ва маълум ва изланадиган катталиклар боғлиқлигини ўрнатади; - топшириқни ечади; - топшириқни ечимини текширади, жавобни шакллантиради ва ечимни таҳлил қилади.	- талабада топшириқни ечишга бўлган малакани шакллантириш заруриятининг аҳамиятини тушунади; - топшириқни ечиш қоидаларига ва унинг асосий босқичларига қизиқиш билдиради; - топшириқни ечишда алоҳида ва гуруҳий фаолиятга интилишни намоён қилади.

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади:

- техника-технологик топшириқларни ечишнинг замонавий усулларини ўрганиш;
- техник-технологик топшириқларни еча олишни шакллантириш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Талабаларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
-ўқув фанининг номи; -фан бўйича дастур ва ўқув-услубий қўлланма; -техника-технологик топшириқлар, бошланғич қийматлар, уни ечиш учун услубий лўғатий материаллар. Қўлланиладиган усул ва амаллар: -организатор-авангард; -йўналтирувчи саволлар; -фикрланг (жуфтликларга бўлинг/фикр алмашинг); -индивидуал иш.	-Замонавий мутахассис учун топшириқни еча олиш қандай аҳамиятга эга? -Топшириқни ечишда қандай дидактик мақсад амалга оширилади? -Янги материални қабул қилиш ва ўтилганларни мустаҳкамлаш учун топшириқни еча олиш қандай аҳамиятга эга? -Техник-технологик топшириқни ечиш бўйича янгилликларсиз курс лойиҳаси ёки битирув ишларнинг ҳисоблаш қисмини бажариш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скакун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Вўсшая школа, 1987. 3. Курс ишлари ва малакавий битирув ишларини ёзиш ва расмийлаштириш бўйича услубий қўлланмалар. ТКТИ.

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

- Талабадан қандай топшириқни ечиш «... ижодий фаолият асосида ҳолат моҳиятига тушунишни, мустақил равишда уни кенгайтиришни» талаб қилади?
  - муаммоли;
  - муаммосиз;
  - фаол;
  - репродуктив;

(тўғри жавоб – В) фаол)
- Қандай топшириқлар талаба фаолиятида баён этилган материални такрорлашни чегаралайди?
  - муаммоли;
  - муаммосиз;
  - фаол;
  - репродуктив;

(тўғри жавоб – D) репродуктив)
- Хулоса ва формула ҳосил қилиш, ўрганилган материални систематизацияси ёки маслаҳатлар ёрдамида маълумоларни излаш каби топшириқлар қандай турга тегишли?
  - муаммоли;

- В) муаммосиз;
- С) фаол;
- Д) А, В, С, Д.

(тўғри жавоб – В) муаммосиз)

4. Қандай турдаги топшириқни қўйиш юзага келган услубий аспектлар ёрдамида муаммоли ҳолатларни яратишга мос?

- А) муаммоли;
- В) муаммосиз;
- С) фаол;
- Д) репродуктив;

(тўғри жавоб – А) муаммоли)

5. Техника-технологик топшириқларни ечишнинг асосий босқичларини кетма-кетликда тўғри жойлаштиринг.

1. топшириқ шартини таҳлил қилиш;
2. ечиш режасини амалга ошириш;
3. топшириқни ечишни текшириш;
4. топшириқни ечиш усуллариини излаш;
5. ечишни ифодалаш ва унинг таҳлили

- А) 1, 2, 3, 4, 5;
- В) 2, 3, 1, 4, 5;
- С) 2, 1, 5, 4, 3;
- Д) 1, 2, 5, 3, 4;

(тўғри жавоб – Д) 1, 2, 5, 3, 4)

6. Топшириқни ечишнинг қандай босқичи: бошланғич маълумотлар ва талабларни ажратиш, изланаётган параметрларни аниқлаштиришни бириктиради?

- А) топшириқ шартининг таҳлили;
- В) ечиш усулини излаш;
- С) ечиш режасини амалга ошириш;
- Д) ечимни текшириш;

(тўғри жавоб – А) топширик шартининг таҳлили)

7. Топширикни ечишнинг қандай босқичи топширикни ечиш режасини тузиш ва маълум ҳамда номаълум катталиклар ўртасидаги алоқани ўрнатиш билан боғлиқ?

- А) топширик шартининг таҳлили;
- В) ечиш усулини излаш;
- С) ечиш режасини амалга ошириш;
- Д) ечимни текшириш;

(тўғри жавоб – В) ечиш усулини излаш)

8. Талабаларни қайси босқичда топширикни ечишга, қабул қилинган ҳаракатларнинг тўлиқ мутаносибчилигига, уларнинг тўғрилигини баҳолашга танқидий ёндошувга йўналтириш лозим?

- А) топширик шартининг таҳлили;
- В) ечиш усулини излаш;
- С) ечиш режасини амалга ошириш;
- Д) ечимни текшириш;

(тўғри жавоб – С) ечиш режасини амалга ошириш)

Услубий тавсияномалар

Техника-технологик топшириқлар талабаларга тақдим этилганидан сўнг уни ечишнинг қуйидаги босқичларини таклиф этиш мумкин.

1. Топширик шартининг таҳлили. У ўзига бошланғич маълумотларни ва талабларни ажратишни, шартга тегишли: топшириқнинг техник материални актуаллаштириш, талабни аниқлаш ва уни изладиган параметргача ойдинлаштириш каби тушунчалар орасидаги ўзаро алоқани ўрнатишни бириктиради.

Топширик шартининг таҳлили ёзув ва расм ёки схемани бажариш билан амалга оширилиши лозим.

2. Топширикни ечиш усулини излаш. У топширикни ечиш режасини тузиш, маълум ва изланаётган катталиклар орасидаги боғлиқликни ўрнатиш билан

боғлиқ. Топшириқ шартида қийматлар етарли бўлмаса, бу босқичда изланишни ташкил қилиш ва қўшиимча информация олишга эришиш лозим.

Топшириқни ечишни излаш уни ҳал қилувчи қатор саволларни қўйиш орқали амалга оширилишиши мумкин. Саволлар қуйидагича бўлиши мумкин: Менга ечиш усули маълумми? Мен бу топшириқни ёки шунга ўхшашини ечган эдимми? Топшириқни бир қисмини ечса бўлмайдими? Изланаётган қийматни топиш мумкин бўлган параметрни ўйлаб топиш мумкинми? ва ҳоказо. Шунинг билан бирга бу босқич кўпгина микроқадамларга бўлинади ва булардан бирортаси ечишга олиб келиши мумкин.

3. Ечиш режасини амалга ошириш. Бу босқичда талабани ўзининг ҳар бир қадамини назорат қилишга, қўлланадиган ҳаракатни тўлиқ тушунишга, унинг тўғрилигини баҳолашда танқидийликка тайёрлаш лозим.

4. Топшириқни ечишни текшириш, жавобни ифодалаш ва ечимнинг таҳлили. Таҳлил топилган ёки ечишда қўлланилган услубнинг мустаҳкамланишига, билимнинг чуқур ва мустаҳкам шаклланишига ёрдам беради. Таҳлилнинг боришида талабалар ечишнинг мақсадга мувофиқлигини баҳолайдилар, танлаган усуллари бошқа маълум усуллар билан таққослайди, ишлаб чиқилган усулни ечилмаган топшириқларда қўллайди ва унинг ёрдамида муваффақиятга эришади.

8-амалий машғулот

“Дарс режасини ишлаб чиқиш” мавзусидаги амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
-дарсга аниқлик беради; -таълимнинг дарс шаклини такомиллаштиришнинг асосий йўналишларини тавсифлайди; -дарс типларини фарқлайди -дарс босқичларини ва асосий элементларини билади; -режа ва дарс конспектини ишлаб чиқиш кетма-кетлигини тушунади.	-ўқув предмети дастури мавзуларини ўрганади; -таълим мақсадини конкретлаштиради ва дарснинг тарбиявий ҳамда ривожлантирувчи вазифаларини шакллантиради; -дарс тилини танлайди, дарс босқичларига кетадиган вақтни кўрсатган ҳолда унинг структураси ишлаб чиқилади; -таълим усулини ўрнатади. Усулларнинг икки таснифи: талабаларнинг билиш фаолиятини ташкил қилиш усули ва билим манбаи бўйича усули қўлланилади; -таълим воситасини танлайди; -уйга вазифаларни тузадилар, унинг алоҳида қисмларини, ҳажми ва бажариш вақтини конкретлаштиради; -дарсда кўриладиган муаммолар рўйхати кўринишидаги дарс мазмуни ишлаб чиқилади; -конспект шакли ихтиёрий ёки жадвал кўринишида;	-дарс режаси ва конспектини ишлаб чиқишни билиш лозимлигини тушунади; -ўрганиладиган муаммога қизиқишни намоён қилади ва унинг муҳокамасида қатнашади; -режа ва конспект ишлаб чиқишда индивидуал фаолиятга интилишни намоён қилади.

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади:

- дарс режаси ва конспектини ишлаб чиқишнинг асосий босқичлари ва ўқитувчининг ишлаш амалининг эвристик кетма – кетлигини очиш;
- махсус фанлар бўйича дарс режаси ва конспектини тузишни ўрганиш.

Ишлаш учун бошлангич материаллар	Талабаларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
-ўқув предметининг дастури; -предмет бўйича дарслик ёки ўқув қўлланма; -мазкур дарс тилини аниқлаш имконини берувчи дарснинг шаклланган таълим мақсади; Қўлланиладиган усул ва амаллар: -жалб этувчи саволлар; -индивидуал иш.	-дарснинг режаси нима учун тузилади? -дарс режа-конспектини тузишда қандай ва-зифалар бажарилади? -ўқитувчи дарс режасини ишлаб чиқишда нима асос бўлиб ҳисобланади? -режа-конспектсиз дарсга сифатли тайёрланиш ва ўтказиш мумкинми?	<i>1. Адабиётлар:</i> 1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скаун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М. , Вўсшая школа, 1987. 3. Цехнович Л.И. Лекционное изложение технических наук.-Киев. Вища школа, 1981 4. Мутахассислик фанларига тааллуқли адабиётлар.

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

1. Тушириб қолдирган сўзни ўз ўрнига қўйинг: “. . . . .” таълимнинг асосий ташкилий шакли бўлиб, талабаларни билим, ўрганиш ва кўникмалар системаси билан қуроллантиради, малакавий таълим, тарбия ва ривожланишни таъминлайди:

- А) дарс;
- В) режа;
- С) конспект;
- Д) дарслик;

(тўғри жавоб - А) дарс)

2. Дарсни такомиллаштиришнинг асосий йўналишини кўрсатинг.

- А) индивидуализация;
- В) талабаларнинг дарсдаги мустақил иш турларини ривожлантириш;
- С) талабаларнинг билиш фаолиятини фаоллаштириш;
- Д) барча саволлар нотўғри.

(тўғри жавоб - Д) барча саволлар нотўғри)

3. Замонавий дарснинг асосий камчиликларини кўрсатинг.

- A) режадаги бирхиллик;
- B) динамикликнинг йўқолиши;
- C) структуранинг ўхшашлиги;
- D) барча жавоблар тўғри;

(тўғри жавоб - D) барча жавоблар тўғри)

4. Тушириб қолдирган сўзни ўз ўрнига қўйинг: “Дарснинг . . . . . - натижани ҳис қилган ҳолда олдиндан тушуниш ва ютуқга эришиш ҳаракатдан боғлиқ”

- A) мақсади;
- B) вазифаси;
- C) режаси;
- D) конспекти;

(тўғри жавоб – A) мақсади)

Услубий тавсияномалар

Дарс режасининг шакли ихтиёрий. У биринчи шахс томонидан олиб борилади ёки жадвал кўринишида расмийлаштириши мумкин. У ёки бу ҳолда ҳам дарс режаси ўзига ишнинг кетма-кет баён этиладиган мазмунини ва унга мос келувчи ўқитувчининг иш услубини бириктириши керак. Бундан ташқари талабаларнинг, ўтилган материални сўровида, талабаларнинг янги қийматларини маълум қилганда, уларни мустаҳкамлаш ва уйга вазифани берганда дарснинг ташкилий қисми бўйича иш услубини эътиборга олиш лозим.

Дарс режасида асосий эътибор ўқитувчининг иш услубини ишлаб чиқишга қаратилган бўлиши лозим. Айнан бу қисм дарс режасини тайёрлашда анча мураккаб, у кўп ҳолларда ўқитувчининг машғулотларга тайёргарлик даражасини, шунингдек ишланма бажаришдаги ижодиёт даражасини белгилайди.

Дарс режасининг тахминий шакли ва мазмуни

Дарс боскичлари	Ўқув материалининг мазмуни	Ўқитувчининг услубий иши
Ташкилий қисм	-	Дарсни бошлаш усули, давоматли текшириш, сўровга тайёргарлик, талабаларнинг фаоллашуви, фанни тартибга солиш
Янги материални маълум қилиш	Дарс мавзуси, янги материалнинг мазмуни, матн, расмлар, формулалар, жадваллар, схемалар, топшириқлар ва уларнинг ечими; адабиёт манбаларига таяниш; муаммоли ҳолатларни қўйиш ва ечиш бўйича саволлар	Янги материалга ўтиш услуби; таълим усули ва қўлланиладиган услубий амаллар; ўқув материалининг анча мураккаб жойини кўрсатиш, уларни баён қилиш усуллари; кўргазмали воситаларни ва ТТВни қўллаш жойи, уларни дарсда қўллаш усуллари; янги материални ажратилган вақтини ва консектлаштириши лозим бўлган материални белгилаган ҳолда қисмларга ажртиш; талабаларни кўриб чиқиладиган намунавий масалаларни ечишга ўргатиш; доскадан фойдаланиш усули ва дарснинг тарбиявий ҳамда ривожлантирувчи вазифаси ва б.
Янги материални бошланғич мустаҳкамланиши	Материални мустаҳкамлаш бўйича саволлар, топшириқлар ва уларнинг ечилиши, топшириқ-карточкалар	Дарсда мустаҳкамлаш боскичининг жойини ва вақтини кўрсатиш; мустаҳкамлаш услуби, сўралганлар сони, сўров усули, таълим воситаларини қўллаш; саволларни, топшириқларни танлашни асослаш; таълимни индивидуаллаштириш усуллари ва б.
Уйга вазифани бериш	Уйга вазифанинг мазмуни	Дарс пайтида уйга вазифани бериш ўрни, уни талабаларга тушунтириш усули, бажариш хусусияти, уйга вазифасини индивидуаллаштириш, фойдаланиладиган адабиётларга кўрсатмалар ва б.

9-амалий машғулот

«Ихтисослик фанидан дарс жараёнини таҳлил қилиш» мавзусидаги амалий машғулотни ўтказишга услубий ишланма

Технологик харита

Ўқитишнинг кутилган натижалари		
Когнитив ёки ўқиш мақсади (нима билади ва тушунади)	Психомоторли мақсадлар (нима қилади)	Ҳаяжонли (аффектив), ёки эмоционал-қимматли мақсади (нима ҳис қилади)
- таҳлилнинг асосий типларини (тўлиқ, қисқа, комплекс, аспектли) ва турларини (дидактик, психологик, тарбиявий, услубий, ташкилий) тавсифлайди; - замонавий дарсни ўтказиш ва ташкил қилишнинг назарий асосларини билади; - кузатув усулини эгаллайди; - давомат натижаларини мустаҳкамлаш усулини тавсифлайди; - қатнашган дарсидаги таҳлил кетма-кетлигини ва мақсадини тушунади; - муомала қилишни ва хулосани шакллантиришни ўрганади.	- мутахассислик фанлари ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини ўрганади; - дарсни таҳлил қилишни ўрганишни шакллантиради; - таҳлил қилиниши керак бўлган дарс ҳақида асосий маълумотларни (сана, ўқув муассасаси, гуруҳ, талабаларнинг мутахассислиги, ўқитувчининг исми-шарифи, дарсни ўтказиш жойи) олади; - дарснинг мавзуси календар режа ва ўқитувчининг дарслар бўйича режаси кўрсатилган ўқув предметининг дастури билан танишади; - дарс таҳлилининг типи ва турини аниқлайди; - машғулотга киради; - дастлабки ҳисобот тузади, дарсни таҳлил қилади ва уни ўтказиш самарадорлиги бўйича тавсиф беради; - дарс таҳлили якуни бўйича хулоса ва таклифларни шакллантиради; - дарсга умумий баҳо беради ва уни асослайди; - ўқитувчи билан суҳбатлашади дарс ўтишдаги, ижобий томонларини таъкидлайди ва айтиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш учун асосланган тавсиялар беради; - яқунловчи ҳисоботни тузади	- ўзаро дарсларга қатнашишнинг ва кейинги дарс таҳлилларининг лозимлигини тушунади; - мутахассислик фанлари ўқитувчиларнинг дарсни ташкил қилишларига ва ўтказишларига қизиқиш билдиради; - илғор педагогик тажрибаларни ва янги педагогик технологияларни тарғиб қилишга қизиқиш билдиради.

Ўқитишнинг ўқув-тарбиявий мақсади:

- мутахассислик фанлари ўқитувчиларининг педагогик тажрибаларини ўрганишнинг аҳамиятини кўрсатиш ва ўқув-тарбиявий жараёни тўғри ташкил қилиш ва назорати учун дарсни таҳлил қила олишни шакллантириш;
- дарсни таҳлил қилишни ва мос ҳисоботни тузишни ўрганиш.

Ишлаш учун бошланғич материаллар	Талабаларнинг мотивацияси ва фаоллаштириш	Машғулотлар таъминоти
- ўқув дастури, календар ва дарс режалари; - предмет бўйича ўқув қўлланма; - дарсга қатнашиш таҳлили натижаси бўйича ҳисоботни расмийлаштириш намунаси; Қўлланиладиган усул ва амаллар: - йўналтирувчи саволлар; - индивидуал иш	- ўқитувчиларнинг ўзаро дарсларга қатнашишлари нима учун керак? - ўқув-тарбиявий жараёни ўқитувчиларнинг педагогик тажрибасини ўрганмай ва дарсни таҳлил қилишни шакллантира олмай туриб ҳам оптимизациялаштириш мумкинми?	1. Мирсаидов К.Ж. Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими методикаси.-Т. Ўқитувчи, 1996й. 2. Скаун В. А. Преподавание общетехнических и специальных предметов в средних ПТУ. - М., Высшая школа, 1987. 3. Цехнович Л.И. Лекционное изложение технических наук. - Киев. Вища школа, 1981 4. Мутахассислик фанларига тааллуқли адабиётлар.

Талабалар ўзлаштириш даражасини текшириш учун тест намуналари

1. Қандай типли дарс таҳлили ўқув-тарбиявий жараёни ташкил қилиш сифатини назорат қилиш учун қўлланилади?

- А) тўлиқ;
- В) қисқа;
- С) комплекс;
- Д) аспектли;

(тўғри жавоб - А) тўлиқ)

2. Таҳлилнинг қандай типли дарснинг қандайдир қиррасини (ташкилий, психологик) уни чуқурроқ ўрганиш учун қамраб олади?

- А) тўлиқ;
- В) қисқа;
- С) комплекс;
- Д) аспектли;

(тўғри жавоб - Д) аспектли)

3. Таҳлилнинг қандай типли дарснинг фақат асосий дидактик аспектларини унга умумий баҳо берган ҳолда қамраб олади?

- А) тўлиқ;
- В) қисқа;

C) комплекс;

D) аспекти;

(тўғри жавоб - B) қисқа)

4. Таҳлилнинг қандай типи дарснинг мақсадли, мазмунини, шакли ва ташкил қилиш усулини ҳар тамонлама ўзаро боғлиқликда ва бирдамликда кўриб чиқишни кўзда тутди?

A) тўлиқ;

B) қисқа;

C) комплекс;

D) аспекти;

(тўғри жавоб - C) комплекс)

5. Дарс мақсадининг асосий турларини кўрсатинг

A) дидактик;

B) психологик;

C) услубий;

D) Барча жавоблар тўғри

(тўғри жавоб - D) Барча жавоблар тўғри).

6. Тушириб қолдирилган сўзни ўз ўрнига қўйинг ..... – бу ўрнатилган дастур бўйича талабанинг билим ва малакасини ўзлаштириш даражасини аниқлаш ва ифодалаш (шартли белгиларда- балларда, шунингдек ўқитувчининг баҳоли мулоҳазаси)

A) назорат;

B) баҳолаш;

C) синов;

D) имтиҳон;

(тўғри жавоб - B) баҳолаш)

7. Талабаларнинг билим ва малакасини баҳолашнинг «индивидуал тавсифи» тушунчаси нимани билдиради?

A) баҳо ҳақиқатдан ўқув материалини ўзлаштириш даражасини ифодалаши лозим;

В) баҳо алоҳида талабанинг билим даражасини мустаҳкамлайди;

С) баҳо маълум қилинган бўлса, дўстларнинг жавоб бераётган талаба ҳақидаги фикрига таъсир қилади;

Д) баҳо асосланган бўлиши лозим

(тўғри жавоб - В) баҳо алоҳида талабанинг билим даражасини мустаҳкамлайди)

8. Қандай талабларга риоя қилинганда назорат керакли ўқув ва тарбиявий самарани беради?

А) режавийлик ва тизимийлик;

В) объективлик ва кенг қамровлилик;

С) индивидуаллик, эҳтиёткорлик, самарадорлик;

Д) Барча жавоблар тўғри

(тўғри жавоб - Д) Барча жавоблар тўғри)

Услубий тавсияномалар

Дарсларга қатнашишни ташкил қилиш муҳим тайёргарлик ишларини талаб қилади. Биринчидан, ўқув муассасасининг маъмурияти билан биргаликда қайси ўқитувчиларнинг дарсларига студентлар қатнашишларини белгилаш лозим. Иккинчидан, бевосита ўқитувчи билан қатнашиш вақтини, дарсда ўрганиладиган материал ва талабалар билан ўтказиладиган кириш суҳбатининг мазмунини келишиб олиш лозим. Учинчидан, институтда талабаларни қатнашишга тайёрлаш, қатнашиш учун барча зарур маълумотларни бериш ва дарс таҳлили ва қатнашиш усули бўйича билимни текшириш лозим.

Ишни бажариш учун тўрт академ соат ажратилади, ва бу даврда талабалар бошланғич ҳужжатларни ўрганиш бир ёки икки соатли дарсларга қатнашиш, уни таҳлил қилиш ва ҳисоботни қатнашишда дарс ҳақидаги таълимнинг асосий шакли сифатидаги маълумотларни замонавий дарсга қўйилган талабларни; дарсни кузатиш ва таҳлил қилиш усулини, шунингдек талабалар дарсда ўрганадиган ўқув материалларини ўрганишни илгари суриши лозим.

Қатнашиш натижалари икки қисмдан тузиладиган ҳисоботда ўз ифодасини топиши лозим. Ҳисоботнинг биринчи қисми бевосита дарсда бажарилади. Унинг

структураси дарс структураси билан бир хил, мазмуни эса унинг боришини тўлиқ мустаҳкамлайди. Одатда, бевосита дарсда ўқитувчи ва талаба фаолиятига бериладиган баҳо - дастлабкидир ва кейинги таҳлилларда у ойдинлаштирилиши мумкин.

Ҳисоботнинг биринчи қисми шакли қуйида келтирилган

Дарсга қатнашиш ва унинг таҳлили бўйича ҳисобот (ҳисоботнинг биринчи қисми)

Дарснинг мазмуни	Ўқитувчи ва талаба фаолияти	Хулосалар, дарснинг бориши бўйича баҳо

Ҳисоботнинг иккинчи қисми дарсга қатнашгандан кейин ўша кунёқ бажарилади. Унда дарснинг таҳлили ва уни ўтказиш самарадорлигининг тавсифи берилиши лозим.

Ҳисоботнинг биринчи қисми мазмуни

1. Дарс ҳақида умумий маълумотлар: сана, ўқув муассасаси, гуруҳ талабаларининг мутахассислиги, ўқитувчининг фамилияси, исми, шарифи; ўқув предмети, дарс мавзуси, рўйхат бўйича талабалар сони ва қатнашувчилар; тартиб бўйича қайси дарс, қаерда ўтказилади (синф, кабинет, лаборатория ва б.).
2. Дарснинг ташкилий қисми тавсифи
3. Талабаларда сўровни ўтказиш мазмуни ва усули, унинг давомийлиги, сўралганлар сони ва сўров натижаси.
4. Янги материал мавзусининг номи, мазмуни ва уни баён қилиш усули, янги билимларни маълум қилиш босқичи ва унинг давомийлиги, таълимни қўлланиладиган фойдалниш услуби, педагогик суратлар ва уларни намоён қилиш усуллариининг хусусиятлари
5. Дарс мазмуни ва билимни мустаҳкамлаш босқичининг давомийлиги;
6. Дарсда ўқитувчи ва талаба томонидан ечилган топшириқлар, талабаларни топшириқни ечишга ўргатиш усули.

7. Ўқвчиларга уйга вазифанинг мазмуни ва услубини маълум қилиш, дарсда уйга вазифани бериш вақти.
8. Талабанинг дарсда ўзини тутиши ва ўқитувчининг талабани ўқув-тарбиявий жарёнга жалб қилиш бўйича ишлари мазмуни.

Ҳисоботнинг иккинчи қисми мазмуни

1. **Дарс мақсади (таълимий, тарбиявий ва ривожлантирувчи);** талабаларга дарснинг мақсади ва вазифаси ҳақида маълумот, қабул қилинган усулни асосланганлиги ва ўқитувчи томонидан таърифланиши.
2. **Дарснинг типини ва унинг вақтинчалик структураси:** мавзу мазмуни ва машғулотнинг дидактик мақсадидан қабул қилинган структуранинг мос даражасидан ва замонавий дидактик талаблар бўйича дарс типидан, дарснинг яхлитлигини ва тугалланишини таъминловчи усулдан боғлиқ ҳолда дарс типини танлаш; Қабул қилинган вақтни дарснинг алоҳида элементлари ўртасида тақсимлашнинг мақсадга мувофиқлиги.
3. **Дарснинг ташқилий қисмини ўтказиш аниқлигининг даражаси,** дарсга кечикувчиларни ва келмаганларни журналда қайд қилиш бўйича қабул қилинган усулни асослаш.
4. **Дарс мазмуни дастурга ва фан, техника, технология ривожининг замонавий даражага мослиги;** мазмунни тўлақонлигининг, кетма-кетлигининг ва материални баён қилиш қулайлигининг баҳоси; ўрганиладиган материалнинг амалиёт билан, талабаларнинг касб фаолияти ва бошқа ўқув материаллари билан боғлиқлиги; дарс мазмунининг тарбиявий йўналтирилганлиги; талабаларни дарснинг янги материали билан уйга вазифаси бўйича сўров боғлиқлиги.
5. **Дарсда ўқитишнинг усуллари ва амаллари:** материал мазмунининг дарс типига, мақсадига ва вазифасига, талабаларнинг ёшига ва билиш имкониятига мослиги ҳамда самарадорлигини; уларнинг уйғунлигининг турли-туманлиги.

Дарсда қўлланиладиган ўқув кўргазмалардан, таълимнинг техник воситаларидан, ускуна ва инструментлардан фойдаланишнинг мақсадга

мувофиқлиги. Уларнинг дарсни таълим мақсади ва вазифаларига мос келиши. Таълим воситаларининг қабул қилинган усулини қўллаш тўғрилигини, уларнинг дарсга тайёрлик даражасини баҳолаш.

Талабаларни сўров босқичида уй вазифаси бўйича билимларини текшириш усули. Уларга тегишли бўлган талаблар бўйича саволларни тузишнинг мослиги. Сўровнинг ривожлануви характери тамойилини амалга ошириш. Дарсда талабаларнинг билиш фаолиятини жадаллаштириш амаллари. Уларнинг мақсадга мувофиқлиги ва самарадорлиги. Талабаларнинг дарсда ўқув ва ўқув-услубий адабиётлар билан мустақил ишлаш тури ва жойи. Билиш топшириқларини қўйиш. Талабаларга берилган топшириқларни индивидуаллаштириш усуллари.

Талабаларда билим шаклини, малака ва кўникмани эътиборга олиш шакли. Талабаларнинг уйга вазифани бажариш бўйича тайёргарлик даражаси.

Талабаларнинг мустақил ишлаш вақти меъёрларига топшириқ ҳажмининг мослиги. Ўқитувчи томонидан уйга вазифани бериш учун танланган вақтнинг тўғри танланганлиги баҳолаш.

6. Талабаларнинг ҳулки, уларнинг диққатини йўналтирилганлиги ва жамланганлиги, тартиби. Дарснинг ҳар бир босқичида талабалар эътиборини фаол ақлий меҳнатга қаратиш даражаси. Уларда предметга, касбга бўлган билиш қизиқишини шакллантириш амаллари. Талабаларда интеллектуал, эмоционал ва жисмоний зўриқиш даражаси; талабаларнинг ўқитувчига муносабати.

7. Ўқитувчининг ҳуқ-атвори. Гуруҳни бошқара олиши, уларнинг ишини ташкил қила олиши, фаолликни, қизиқишни, эътиборни ошира билиши. Ишдаги услуби ва овози. Ўқитувчининг ташқи кўриниши. Материални баён қилиш темпи, нутқининг равонлиги ва жарангдорлиги, тактикаси. Ишда талабаларнинг индивидуал хусусиятидан фойдалана олиш.

8. Хулоса ва таклифлар: дарс режасининг бажарилиши ва мақсадга эришиш даражаси; дарснинг таълимий, тарбиявий ва ривожлантирувчи моҳияти; дарснинг қимматли тажрибаси, бошқа ўқитувчиларга тадбиқ этиш ва амалиётда қўллаш мумкинлиги; тавсия ва истаклар; дарснинг умумий баҳоси ва уни асослаш.

4-§ Семинар машғулотида технологик харита тузиш усулини ўрганиш

Таълим методларини танлаш

Қуйида таълим жараёнида фойдаланмоқчи бўлган методларни танлаш вақтида ҳисобга олиш лозим бўлган айрим жиҳатларни кўриб чиқамиз.

Таълим мақсадлари ҳар қандай таълимнинг мақсади-кўникмалари ва малакаларини шакллантириш, шунга зарур шахс сифатлари ва кўрсатмаларини ишлаб чиқиш.

Ўқув фаолияти ҳаракатида мақсаднинг барча компонентлари амалга ошар экан, турли методларни биргаликда қўллаш зарур. Шунинг учун, метод танлашда энг асосий омил бўлиб, аниқ ўқув машғулотининг дидактик вазифаси хизмат қилади.

Ўқув мақсадлари	Методлар
Билим	Маъруза, намоёйиш, видеоусул, баҳс-мунозара, ақлий хужум, кичик гуруҳларда ишлаш
Кўникма ва малака	Лаборатория ишлари, Амалий машқлар, тўрт погонали метод, ишбоп ўйин, роли ўйин, муаммоли вазият, лойиҳалаш, йўналтирувчи матн.

Метод танлаш нафақат ўқув мақсадидан, балки ўқув материал мазмунига ва бу фаннинг мураккаблигига боғлиқ. Бундан ташқарии методларни танлашда ўқувчиларнинг сони уларнинг ўқув имкониятлари, таълимнинг давомийлиги, ўқув моддий шароитлар ва ўқитувчининг маҳоратига боғлиқ.

ЎҚУВЧИЛАРНИНГ СОНИ

Ўқув гуруҳидаги ўқувчиларнинг сони муҳим аҳамиятга эга. Агар улар кўпчилик бўлмаса, энг фаол усулдан фойдаланиб, ўқитишини жадал суръатда олиб бориш мумкин. Агар ўқувчилар кўп бўлса, Агар сиз фаол усуллардан ўзини оўламаган даражада кўп фойдалансангиз, улурнинг ҳар бирига етарли эътибор бериш учун вақтингиз етиши амри маҳол. Катта гуруҳлар учун ўқув материални огзаки баён қилиш усуллари (маъруза, ҳикоя, тушунтириш) кўпроқ мос келади.

ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ЎҚУВ ИМКОНИАТЛАРИ

Ўқитиш методларини танлашда ўқувчиларнинг ўқув имкониятларини ҳисобга олиш жуда муҳим: ёши, тайёргарлик даражаси ҳамда жамоада ўзаро муносабатларнинг ўзига хослигини.

Ўқувчиларнинг ўз-ўзини бошқариш қобилияти ва уни эътиборга олиш муҳимдир. Қуйида қаммага маълум даражалардаг келиб чиққан ҳолда ўқувчиларнинг ўз-ўзини бошқаришни ўзига хослигини кўриб чиқамиз.

Ўз-ўзини бошқаришнинг биринчи даражаси. Ўқувчи вазифани тўлиқ қабул қилади, иш охиригача уни тўлиқ сақлайди. Диққат Билан чалгимасдан ишлайди. Асосан Аниқ ишлайди, хатога йўл қўйса, текшираётганда буни сезади ва тўғирлайди. Ўқувчи ишини тўғри чиройли тартибли бажарилганини Яна бир бор текширади.

Ўз-ўзини бошқаришнинг иккинчи даражаси. Ўқувчи вазифани тўлиқ қабул қилади, уни иш охиригача сақлайди. Иш жараёнида баъзи бир хатоларга йўл қўйиши мумкин, лекин уларни сезмайди ва тузатмайди. Ишни текшириш вақтида ҳам хатоларни сезмайди. Яхши баҳо олишга интилиши бўлгани Билан ишни безатилиш сифати уни ўйзиўтирмайди.

Ўз-ўзини бошқаришнинг учинчи даражаси. Ўқувчи вазифанинг фақат бир қисмини қабул қилади, лекин машгулот охиригача уни қабул қилган хажмини қам сақлаб қолмаслиги мумкин. Вазифани бажараётганда фақат эътиборсизлик туфайли эмас, балки вазифани бажариш қоидаларини эслаб қолмаслиги мумкин. Вазифани бажараётганда фақат эътиборсизлик туфайли эмас балки вазифани бажариш қоидаларини эслаб қолмаганлиги учун ҳам хатоларга йўл қўяди. Хатоларни одатда сезмайди, иш жараёнида тузатмайди, вазифани текшираётганида қам сезмайди. Ишни яхшилашга қоҳиш билдирмайди. Олинган натижаларга совуққонлик Билан қарайди.

Ўз-ўзини бошқаришнинг тўртинчи даражаси. Ўқувчи вазифанинг кичик қисминигина қабул қилади, лекин шу заҳотиёў уни батамом йўқотади. Хатоларни сезмайди, уларни тузатмайди, вазифани тўғри бажарилганлигини текширишга вақт кетказмайди. Бажарилган иш сифатига бефарқ

Ўз-ўзини бошқаришнинг бешинчи даражаси. Ўқувчи вазифани умуман қабул қилмайди. Унинг олдида қандайдир вазифа қўйилганлигини тушунмайди ҳам. Вазифадан, қалам билан қогоздан фойдаланиш кераклигинигина илғаб олади. Ҳошия сатрларни ҳисобга олиш варагини ёзиб битиради.

ТАЪЛИМНИНГ ДАВОМИЙЛИГИ

Дастурнинг ёки ўқув курси мавзуларининг давомийлиги табиийки, метод танлашда таъсир этади. Уларнинг баъзилари ўқувчиларни тайёрлашга қанча кўп вақт талаб қилса бу фаолиятни бажаришга ҳам шунча вақт талаб қилади. Таълим муддати шунчалик

Чегараланган бўлиши мумкинки, кўп вақт талаб қиладиган методни сиз ўйлаганчалик тез-тез ишлатиш имконини бермайди, бу ҳолда бу усулларни фақат мақсадга мувофиқроқ жойларда қўллаш мумкин.

Вақт у ёки бу методни амалга оширишга кетган меҳнатингизни нуқтаи-назардан муҳим омил ҳисобланади. Баъзи усуллар сиздан бошқаларга нисбатан кўпроқ тайёргарликни талаб қилади. Шунинг учун бундай усулларни қўллаш режалаштираётиб, сиз фаолиятни ташкил қилишнинг Ушбу методини амалга оширишни тайёрлашга вақт ва куч етарлими, деб ўзингизга савол беришингиз керак.

ЎҚУВ- МОДДИЙ ШАРОИТЛАРИ

Бази методларни қўллашда алоҳида шароитлар талаб қилинмайди: компьютер, махсус компьютер дастурлари, магнит доскаси, махсус жиҳозланган ҳона ва ҳ.к. Агар сиз сиз ўқув моддий шароитлар талаб қиладиган методлардан фойдаланмоқчи бўлсангиз, уларнинг нақдлигини таъминлашингиз керак.

ЎҚИТУВЧИНИНГ МАҲОРАТИ

Ўз-ўзидан равшанки, сиз ўқув дастурини бажариш жараёнида маъқул бўлган, методларни қўллашни билишингиз керак. Ўқитувчининг методларни тўғри танлай олиши унинг методик малакасини даражасини кўрсатиб беради. Ўқитувчи тўғри савол бериш малакасига эга бўлиши ва савол жавоб техникасини

эгаллаган бўлиши керак. Бундан ташқари ўқитувчи нўанавий методларни қўлаганда фикр мулоҳазаларини умумлаштиришни ва хулосалар чиқаришни билиши камда гуруҳни бошқариш қобилиятига ҳам эга бўлиши керак. Моделлаштириш моделининг моделларини қўлаганда ўқитувчи ўзини режасини туза олиши, вазият мазмунини ва иштирокчиларининг вазифаларини ишлаб чиқишини билиши лозим.

Таълимнинг ташкилий шари белгиланган тартибда ва айнан содир бўладиган ўқитувчи ва ўқувчининг махсус ташкил қилинган фаолиятининг ташқи ифодасидир.

Шундай қилиб таълимнинг ташкилий шакли дидактик категория сифатида ўқув жараёнининг қуйидаги ташқи томонларини , яъни

- унинг мавжудлик тарзини, тартиб ва режимини:
- ўқитувчи ва ўқувчининг ҳамкорликдаги фаолиятининг ташқи ифодасини акс эттириш.

Талим жараёнидаги ўзаро ҳамкорлик фаолиятимизнинг ташқи ифодаси сифатида унинг ташкилий шакли муҳим ҳисобланади.

Бизнинг ўқувчилар билан ҳамкорликдаги фаолиятимиз, гуруҳ дарс тизимини доирасида таълимни ташкиллаштириш шакллари қуйидагиларида ўз ифодасини топади.

- Жамоа иш-барча ўқитувчилар Билан бир вақтда ишлаш;
- Гуруҳларда ишлаш;
- Жуфтликларда ишлаш;
- Гуруҳда ишлаш;
- Гуруҳлар аро ишлаш
- Якка тартибда ишлаш.

Ушбу ташкилий шаклларнинг ҳар бири, жамоавий ва якка тартибда таълимни биргаликда олиб боришни турлилиги, таълим оловчиларнинг мустақиллик даражасини турлилиги ва бошқалар Билан тавсифланади.

Қуйида биз ихтисослик фанларидан баъзи бир семинар машғулотларининг технологик харитасини тузиш усулини берамиз:

1–машғулот. Фанни ўқитиш технологияси:
 “Баҳс-мунозара методи” Мавзусидаги семинар машғулотининг технологик
 харитаси

Т/р	Босқичлар ва бажариладиган иш мазмуни	Амалга оширувчи шахс, вақт
1	<u>Тайёрлов босқичи:</u> 1.1. Ишнинг мақсади: Талабаларга баҳс-мунозара методи тўғрисида маълумотлар бериш. 1.2.1 Баҳс-мунозара методи ҳақида билади. 1.2.2 Баҳс-мунозара методининг таълим тизимидаги тутган ўрнини тушунтира олади. 1.3 Асосий тушунча ва иборалар: Баҳс-мунозара методи, замонавий таълим технологиялари, компьютер, ўқитувчи. 1.4 Дарс шакли: индивидуал, кичик гуруҳларда. 1.5. <u>Фойдаланиладиган метод ва усуллар: кўрсатмали диалогли амалий, кўргазмали, виртуал</u> 1.6. Керакли жихоз ва воситалар: видеопротектор, видеофилмлар, кадаскоп, плакатлар.	Ўқитувчи
2	<u>Ўқув машғулотни ташкил қилиш босқичи:</u> 2.1.Мавзу эълон қилинади. 2.2. Машғулот бошланади, ишни бажариш тартиби, керакли жихозлар, асбоб-ускуналар ҳақида тушунчалар берилади.	Ўқитувчи 15 минут
3	<u>Гуруҳда ишлаш босқичи:</u> 3.1.Талабаларга инцруктаж турлари тарқатма материал сифатда берилади. 3.2.Инцруктаж турлари бўйича жадвал тўлғазилади. 3.3.Барча талабалар баҳс мунозарага киришади. 3.4.Умумий ҳулосалар чиқарилади ва тўғрилиги текширилади.	Ўқитувчи талаба, 40 минут
4	Муцаҳкамлаш ва баҳолаш босқичи: 4.1.Берилган маълумотни талабалар томонидан ўзлаштирилганини аниқлаш учун куйидаги саволлар берилади: • Баҳс-мунозара методининг таълим тизимида таъсири. • Баҳс-мунозара” методининг афзалликларини айтиш. • “Баҳс-мунозара” методининг камчилигини айтиш. 4.2.Енг фаол талабалар (баҳолаш мезони асосида) баҳоланади.	Ўқитувчи 15 минут
5	<u>Ўқув машғулотини якунлаш босқичи:</u> 5.1.Талабалар билими таҳлил қилинади. 5.2. Муцақил иш топшириқлари берилади. 5.3. Ўқитувчи ўз фаолиятини таҳлил қилади ва тегишли Ўзгартиришлар киритади.	Ўқитувчи 10 минут

Баҳс-мунозара- ўқувчиларни икки гуруҳга бўлган ҳолда, бирор мавзу бўйича ўзаро баҳс, фикр алмашинув тарзида ўтказиладиган ўқитиш методидир.

Ҳар қандай мавзу ва муаммолар мавжуд билимлар ва тажрибалар асосида муҳокама қилиниши назарда тутилган ҳолда Ушбу методд қўлланилади. Баҳс-мунозарани бошқариб бориш вазифасини ўқувчиларнинг бирига топшириш мумкин. Баҳс-мунозарани эркин ҳолатда олиб бори шва ҳар бир ўқувчиларни ҳар-бир ўқувчиларни мунозарага жалб этишга ҳаракат қилиш лозим. Ушбу метод олиб борилаётганда ўқувчилар орасида пайдо бўладиган низоларни дарҳол бартараф этишга ҳаракат қилиш керак.

“Баҳс-мунозара” методининг афзалликлари:

- ўқувчиларни мустақил фикрлашга ундайди;
- ўқувчилар ўз фикрининг тўғрилигини исботлашга ҳаракат қилади;
- ўқувчиларда эшитиш қобилиятининг ривожланишига ёрдам беради;

“Баҳс-мунозара” методининг камчиликлари:

- ўқитувчидан бошқариш маҳоратини талаб этади;
- ўқувчиларнинг билим даражасига мос ва қизиқарли бўлган мавзу танлаш талаб этилади;

2–машғулот. Фанни ўқитиш технологияси:

“Давра суҳбати методи” мавзусидаги семинар машғулотининг технологик харитаси

T/p	Босқичлар ва бажариладиган иш мазмуни	Амалга оширувчи шахс, вақт
1	<u>Тайёрлов босқичи:</u> 1.2. Ишнинг мақсади Талабаларга “Давра суҳбати” методи тўғрисида маълумотлар бериш ҳамда уларда амалий кўникмаларни ҳосил қилиш. 1.2.1 Давра суҳбати методини амалда қўллашни билади. 1.2.2 Давра суҳбати методининг афзаллик ва камчиликлари ҳақидаги маълумотларни тушунтира олади 1.3 Асосий тушунча ва иборалар: Давра Суҳбати методи, замонавий таълим технологиялари, компютер, ўқитувчи. 1.4 Дарс шакли: индивидуал, кичик гуруҳларда. 1.5. Фойдаланиладиган метод ва усуллар: кўрсатмали диалогли амалий, кўргазмали, виртуал 1.6. Керакли жихоз ва воситалар: видеопротектор, видеофилмлар, кадаскоп, плакатлар.	Ўқитувчи
2	Ўқув машғулотни ташкил қилиш босқичи: 2.1.Мавзу эълон қилинади. 2.2. Машғулот бошланади, ишни бажариш тартиби, керакли жихозлар, асбоб-ускуналар ҳақида тушунчалар берилади.	Ўқитувчи 15 минут
3	<u>Гуруҳда ишлаш босқичи:</u> 3.1.Талабаларга инцруктаж турлари тарқатма материал сифатда берилади. 3.2. Инцруктаж турлари бўйича жадвал тўлғазилади. 3.3. Барча талабалар баҳс мунозарага киришади. 3.4. Умумий ҳулосалар чиқарилади ва тўғрилиги текширилади.	Ўқитувчи талаба, 40 минут
4	<u>Муцаҳкамлаш ва баҳолаш босқичи:</u> 4.1.Берилган маълумотни талабалар томонидан ўзлаштирилганини аниклаш учун куйидаги саволлар берилади: • Давра Суҳбати методининг асосий талаби нимадан иборат? • “Давра суҳбати” методининг афзалликларини айтинг. • “Давра суҳбати” методининг камчиликларини айтинг. <u>Енг фаол талабалар (баҳолаш мезони асосида) баҳоланади.</u>	Ўқитувчи 15 минут
5	<u>Ўқув машғулотини якунлаш босқичи:</u> 5.1.Талабалар билими таҳлил қилинади. 5.2. Муцақил иш топшириқлари берилади. 5.3.Ўқитувчи ўз фаолиятини таҳлил қилади ва тегишли Ўзгартиришлар киритади.	Ўқитувчи 10 минут

Талабаларни кичик гуруҳларда айлана стол атрофида ўз фикр-мулоҳазаларини билдириш орқали олиб бориладиган “Давра суҳбати”га ўргатиш.

“Давра суҳбати” методи қўлланилганда стол-стулларни доира шаклида жойлаштириш керак. Бу ҳар бир ўқувчининг бир бири билан “кўз алоқаси”ни ўрнатиб туришга ёрдам беради. Давра суҳбатининг оғзаки ва ёзма шакллари мавжуд. Оғзаки давра суҳбатида ўқитувчи мавзунини бошлаб беради ва ўқувчилардан ушбу мавзу бўйича ўз-фикр мулоҳазаларини билдиришини сўрайди ва айлана бўйлаб ҳар бир ўқувчи ўз фикр мулоҳазаларини оғзаки баён этадилар. Сўзлаётган ўқувчининг барча диққат билан тинглайди, барча фикр мулоҳазалар тингланиб бўлингандан сўнг муҳокама қилинади. Бу эса ўқувчиларнинг мустақил фикрлашига ва нутқ маданиятининг ривожланишига ёрдам беради.

Ёзма давра суҳбатида ҳам стол-стуллар айлана шаклда жойлаштирилиб, ҳар бир ўқувчига канверт қоғози берилади. Ҳар бир ўқувчи канверт устига маълум бир мавзу бўйича ўз саволини беради ва ёнидаги ўқувчига узатади. Канвертни олган ўқувчи ўз жавобини қоғозга ёзиб канверт ичига солиб қўяди ва ёнидаги ўқувчига узатади. Барча канвертлар айлана бўйлаб ҳаракатланади. Якуний қисмида барча канвертлар йиғиб олиниб, таҳлил қилинади.

“Давра суҳбати” методининг афзалликлари:

- ўтилган материални яхши эсда қолишига ёрдам беради;
- барча ўқувчилар ўзаро мулоқотда бўладилар;
- ҳар бир ўқувчи ўзининг иштирок этиш масъулиятини ҳис этади;
- ўз фикрини эркин ифода этиш имконияти мавжуд бўлади.

“Давра суҳбати” методининг камчиликлари;

- кўп вақт талаб этилади;
- ўқитувчининг ўзи ҳам ривожланган фикрлаш қобилиятига эга бўлиши талаб этилади;
- ўқувчиларнинг билим даражасига мос ва қизиқарли бўлган мавзу танлаш талаб этилади.

3—машғулот. Фанни ўқитиш технологияси:

“Ролли ўйин методи” мавзусидаги семинар машғулотининг технологик

харитаси

Т/р	Босқичлар ва бажариладиган иш мазмуни	Амалга оширувчи шахс, вақт
1	<u>Тайёрлов босқичи:</u> 1.1. Ишнинг мақсади: “Ролли ўйин” методи ҳақида ўқитувчиларда билим ва кўникмаларни шакллантириш. 1.2.1 Ролли ўйин методи амалда қўллашни билади. 1.2.2 «Ролли ўйин» методининг авзаллик ва камчиликлари ҳақидаги маълумотларни тушунтира олади. 1.3 Асосий тушунча ва иборалар: Ролли ўйин методи, замонавий таълим технологиялари, компьютер, ўқитувчи. 1.4 Дарс шакли: индивидуал, кичик гуруҳларда. 1.5. Фойдаланиладиган метод ва усуллар: кўрсатмали диалогли амалий, кўргазмали, виртуал 1.6. Керакли жихоз ва воситалар: видеопротектор, видеофилмлар, кадаскоп, плакатлар.	Ўқитувчи
2	<u>Ўқув машғулотни ташкил қилиш босқичи:</u> 2.1.Мавзу эълон қилинади. 2.2. Машғулот бошланади, ишни бажариш тартиби, керакли жихозлар, асбоб-ускуналар ҳақида тушунчалар берилади.	Ўқитувчи 15 минут
3	<u>Гуруҳда ишлаш босқичи:</u> 3.1.Талабаларга инцруктаж турлари тарқатма материал сифатда берилади. 3.2.Инцруктаж турлари бўйича жадвал тўлғазилади. 3.3.Барча талабалар баҳс мунозарага киришади. 3.4.Умумий ҳулосалар чиқарилади ва тўғрилиги текширилади.	Ўқитувчи талаба, 40 минут
4	<u>Муцаҳкамлаш ва баҳолаш босқичи:</u> 4.1.Берилган маълумотни талабалар томонидан ўзлаштирилганини аниқлаш учун куйидаги саволлар берилади: • «Ролли ўйин» методининг таркибий тузилмаси нима? • «Ролли ўйин» методидан қандай натижа кутилади? • «Ролли ўйин» методининг қандай босқичларини биласиз? • «Ролли ўйин» методининг қандай авзаллик ва камчиликларини биласиз? <u>Енг фаол талабалар (баҳолаш мезони асосида) баҳоланади.</u>	Ўқитувчи 15 минут
5	<u>Ўқув машғулотини якунлаш босқичи:</u> 5.1.Талабалар билими таҳлил қилинади. 5.2.Муцақил иш топшириқлари берилади. 5.3.Ўқитувчи ўз фаолиятини таҳлил қилади ва тегишли Ўзгартиришлар киритади.	Ўқитувчи 10 минут

“Ролли ўйин” методи ҳақида ўқитувчиларда билим ва кўникмаларни шакллантириш.

Кутилаётган натижа: “Ролли ўйин” методини дарс жараёнида қўллай олади.

Роли ўйин-ўқувчилар томонидан ҳаётий вазиятнинг ҳар хал шарт-шароитларини саҳналаштириш орқали кўрсатиб берувчи методдир.

Ролли ўйинларнинг ишбоп ўйинлардан фарқли томони баҳолашнинг олиб борилмаслигидадир.

Роли ўйинда ҳам ишбоп ўйин каби муаммони ечиш бўйича

иштирокчиларнинг биргаликда фаол иш олиб боришлари йўлга қўйилган. Роли ўйинлар ўқувчиларда шахслараро муомала малакасини шакллантиради.

“Ролли ўйин ” методининг босқичлари:

- 1.Ўқитувчи мавзу бўйича ўйиннинг мақсад ва натижаларини белгилайди ҳамда роли ўйин сценарийсини ишлаб чиқади.
- 2.Ўйиннинг мақсад ва вазифалари тушунтирилади.
- 3.Ўйиннинг мақсадидан келиб чиқиб ролларни тақсимлайди.
- 4.Ўқувчилар ўз ролларини ижро этадилар. Бошқа ўқувчилар уларни кузатиб турадилар.
- 5.Ўйин якунида ўқувчилардан улар ижро этган ролни яна қандай ижро этиш мумкинлигини изоҳлашга имконият берилади. Кузатувчи бўлган ўқувчилар ўз якуний мулоҳазаларини билдирадилар ва ўйинга хулоса қилинади.

“Роли ўйин” методида ўқитувчи ўқувчилар ҳақида олдиндан маълумотга эга бўлиши лозим. Чунки ролларни ўйнашда ҳар бир ўқувчининг индивидуал характери, хулқ-атвори муҳим аҳамият касб этади. Танланган мавзулар ўқувчиларнинг ўзлаштириш даражасига мос келиши керак.

“Роли ўйин” методининг афзаллик томонлари:

- Ўқув жараёнида ўқувчиларда мотивация (қизиқиш) ни шакллантиришга ёрдам беради;
- Ўқувчиларда шахслараро муомала малакасини шакллантиради;
- Назарий билимларни амалиётда қўллай олишни ўзгатади;
- Ўқувчиларга берилган вазифани таҳлил қилиш малакаси шаклланади.

“Ролли ўйин” методининг камчилик томонлари:

- Кўп вақт талаб этилади;
- Ўқитувчидан катта тайёргарликни талаб этади;
- Ўқувчиларнинг ўйинга тайёргарлиги турлича бўлиши мумкин;
- Барча ўқувчиларга роллар тақсимланмай қолиши мумкин.

ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР

Ўқитувчи томонидан ҳар бир дарсни яхлит ҳолатга кўра билиш ва уни тасаввур этиш учун бўлажак дарс жараёнини лойиҳалаштириб олиш керак. Биз, битирув малакавий ишимизда ўқитувчи учун бўлажак дарсларнинг технологик харитасини тузиб олиши катта аҳамиятга эга эканлигини асослаб, дарс технологик харитасининг ҳар бир мавзу, ҳар бир дарс учун ўқитилаётган предмет, фаннинг хусусиятидан, талабаларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузиш усуллари ишлаб чиқдик.

Технологик харитани тузиш осон иш эмас, чунки бунинг учун ўқитувчи педагогика, психология, хусусий методика, педагогик ва ахборот технологиялардан хабардор бўлиши, шунингдек, жуда кўп услуб ва усуллари билиши керак. Ҳар бир дарснинг ранг-баранг, қизиқарли бўлиши аввалдан пухта ўйлаб тузилган дарснинг лойиҳалаштирилган технологик харитасига боғлиқ.

Дарснинг технологик харитасини қай кўриниш (ёки шакл)да тузиш, бу ўқитувчининг тажрибаси, қўйган мақсади ва ихтиёрига боғлиқ. Технологик харита қандай тузилган бўлмасин, унда дарс жараёни яхлит ҳолда акс этган бўлиши ҳамда аниқ белгиланган мақсад, вазифа ва кафолатланган натижа, дарс жараёнини ташкил этишнинг технологияси тўлиқ ўз ифодасини топган бўлиши керак. Технологик хаританинг тузилиши ўқитувчини Дарсни кенгайтирилган конспектини ёзишдан халос этади, чунки бундай харитада дарс жараёнининг ҳамда ўқитувчи ва талаба (ёки ўқувчи) фаолиятининг барча қирралари битирув малакавий ишимизда ўз аксини топади.

Битирув малакавий ишимизда касбий таълим фанларидан мавзуга оид технологик харита ишлаб чиқилди ва амалда дарс жараёнида қўлланилди

Юқоридаги фикрлардан келиб чиқиб, касбий таълим ўқитувчиларига ихтисослик фанларидан технологик хариталарни тузишда ва ундан амалда фойдаланишда қуйидаги таклифларни берамиз:

1. Ўқитувчи педагогика, психология, хусусий методика, педагогик ва ахборот технологиялардан хабардор бўлиши лозим;
2. Ўқитувчи томонидан тузилган технологик харита

талаба (ёки ўқувчи)ларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузилиши, уни шахс сифатида таълимнинг марказига олиб чиқишга ва бу билан ўқитишнинг самарадорлигини оширишга имконият яратади;

3. Технологик хариталардан фойдаланиб дарсларни ташкил этиш ва қўллаш, талаба (ёки ўқувчи)ларни мустақил, эркин фикрлашга, изланишга, ҳар бир масалага ижодий ёндашиш, масъулиятни хис қилиш, илмий тадқиқот ишларини олиб бориш, таҳлил қилиш, илмий адабиётлардан унумли фойдаланишга, энг асосийси, ўқишга, фанга ва ўзи танлаган касбига бўлган қизиқишларини, шунингдек, педагогга нисбатан ҳурматини кучайтиради

Бундай натижага эришиш ўқув жараёнида инновацион ва ахборот технологияларни қўллашни тақозо этади.

Бажарилган битирув малакавий ишимизда талабаларда мантиқий, ақлий, ижодий, танқидий, мустақил фикрлашни шакллантиришга, қобилиятларини ривожлантиришга, рақобатбардош, етук мутахассис бўлишларига ҳамда мутахассисга керакли бўлган касбий фазилатларни тарбиялашга ёрдам берадиган тавсиялар берганмиз.

Хулоса қилиб айтганда, юқорида келтирилган тавсиялардан фойдаланувчилар ўқув жараёнини ташкил этиш учун ҳавола этилган технологияларни худди шу тартибда ўтказишлари шарт эмас. Ҳар қайси ўқитувчи бу технологиялар асосида уларнинг умумий шаклини олган ҳолда ўзларининг дарс технологияларини яратишлари, берилган технологияларни тўлиқ ёки уларнинг баъзи бир босқичлари, элементларини ишлатишлари мумкин.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Каримов И.А. Юксак маънавият-енгилмас куч. Т.: «Маънавият», 2008.
2. Каримов И.А. Баркамол авлод — Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Т.: «Шарқ», 1997.
3. Азизхужаева Н. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат. — Тошкент. 2003.
4. Ахлидинов Р. Мактабни бошқариш санъати. Т. «Фан», 2006.
5. Замонавий дарс. Илмий-методик тўплам. А.Авлоний номидаги ХТХҚТМОМИ. Т.: 2007.
6. Ишмухамедов Р. Абдуқодиров А. Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар).-Т.: Истеъдод, 2008.- 180 б.
7. Ишматов Қ. Педагогик технологиялар. Наманган, 2004.
8. Ёўлдошев Ж.Ғ., Усмонов С.А. Педагогик технология асослари. Қўлланма. — Т.: «Ўқитувчи», 2004.
9. Ёўлдошев Ж.Ғ., Усмонов С.А. Замонавий педагогик технологияларни амалиётга жорий қилиш. Т., «Fan va texnologiya», 2008, 132 бет.
10. Мирсаидов К. «Махсус фанларни ўқитиш ва ишлаб чиқариш таълими». Т.: «Ўқитувчи», 1996.
11. Мирсаидов К., Хидиров И., Чориев Р. «Ишлаб чиқариш таълими». Т.: «Ўқитувчи», 2002.
12. Мунавваров А.. “Педагогика”. Тошкент: “Ўқитувчи” 1997 й.
13. Олий таълим. Меъёрий ҳужжатлар туплами: Гуломов С.С. таҳрири остида; Тузувчилар: Рахимов Б.Х, Жонбоев Ш.Д. ва бошқ. Т: «Шарқ», 2001.672-б.
14. Олий таълим. Меъёрий ҳужжатлар туплами: Гуломов С.С. таҳрири остида; Тузувчилар: Аюпов Ш.А, Рахимов Б.Х. ва бошқ.Т: «Шарқ», 2003.-752б.
15. Олимов Қ.Т., Узокова Л.П., Щалимов Э.З., Рустамов Р.М., Ашурова С.Й. Махсус фанларни ўқитиш методикаси. Т.: «Фан», 2004, 120-б.
16. Сайидахмедов Н. Янги педагогик технологиялар. Т.: «Молия», 2003. -172б.
17. «Таълим самарадорлигини ошириш йўллари» мавзусидаги семинар-тренинг материаллари. Т.: 2002 й.
18. Таълимда янги педагогик технологиялар: муаммолар, ечимлар. Илмий-амалий конференция материаллари. Т.: Ўз ПФИТИ, 1999.
19. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари (ўқув қўлланма). Т.: «Фан» нашриёти, 2006.
20. Толипова Ж.О. Педагогик технологиялар — дўстона муҳит яратиш омили. Т.: ЮНИСЕФ, 2005.
21. Таълим жараёнида замонавий ахборот технологиялари (Методологик аспект: янги педагогик технологиялар, муаммолар, ечимлар ва баҳолаш методлари). Т.: ТДТУ, 2001, 147-б.
22. Фарберман Б.Л. Илғор педагогик технологиялар.Т.: «Фан», 2000.

23. Фарберман Б.Л. Мусина Р.Г. Жумабоева Ф.А. Олий ўқув юртларида ўқитишнинг замонавий усуллари. –Т.: 2002, -192б.
24. Холиқов А. Педагогик маҳорат. Тошкент, “Тафаккур бўстони”, 2011, 48-63 бетлар.
25. Ҳасанбоев Ж. ва бошқалар. Педагогика Тошкент, “Ношир”, 2011, 4-52 бетлар.
26. Қурбонов Ш., Сейтҳалилов Э. Таълим сифатини бошқариш.Т.: «Турон-Иқбол», 2006.

Интернет материаллари:

[www. Google. uz.:](http://www.Google.uz.)

[www. Ilm. uz.:](http://www.Ilm.uz.)

[www. ZiyonET.uz.](http://www.ZiyoNET.uz.)

РЕЗЮМЕ

Бажарилган битирув малакавий ишида “Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанидан маъруза, амалий ва семинар машғулотларининг технологик хариталарини ишлаб чиқиш масалалари ечими ишлаб чиқилган.

РЕЗЮМЕ

RESUME

ИЛОВАЛАР

БМИ мавзуси: **“Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш”**

Факультет Илмий Кенгаши томонидан ДАКда ҳимояга тавсия
этилди. ____-сонли баённомаси «____»_____2015 йил.

Факультет декани: проф. Тўраев. Ҳ.Ҳ.

Кафедра йиғилишида муҳокама қилиниб, асосий ҳимояга тавсия
этилди. ____-сонли баённомаси «____»_____2015 йил.

“Меҳнат таълими”

кафедраси мудири: доц. Шомирзаев М. Ҳ.

Илмий раҳбар: доц. Шомирзаев М. Ҳ.

БМИни бажарувчи: Амиров Баходир Элмуродович

ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

Техника ва касбий таълим факультети

“Меҳнат таълим” кафедраси

5112100- Меҳнат таълими йўналиши

«Тасдиқлайман»

Техника ва касбий таълим факультети

декани: _____ проф. Тураев Х.Х

« ____ » _____ 201 ____ й.

БИТИРУВ МАЛАКАВИЙ ИШИ БУЙИЧА ТОПШИРИҚ

Талаба Амиров Баходир Элмуродович

1. Битирув ишининг мавзуси “Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш”

« ____ » _____ 20 ____ йил ректорнинг ____ сонли буйруғи билан тасдиқланган.

2. Битирув ишини топшириш муддати _____

3. Мавзу буйича дастлабки маълумотлар берувчи адабиётлар руйхати **Битирув малакавий иши мавзусига оид қуйдаги адабиётлар, ўқув-ўқувчи қўлланмалар ўрганилди ва таҳлил қилинди:**

1.И.А.Каримов. Юксак маънавият-енгилмас куч. — Т.: «Маънавият», 2008. 61-бет.

2. Ж. Ҳасанбоев, Х.А. Тўрақулова ва бошқалар Педагогика Тошкент, “Носир”, 2011й

3. А.Холиқов Педагогик маҳорат. Тошкент, “Тафаккур бўстони”, 2011й

4. Ж.Ғ.Йўлдошев, С.А.Усмонов. Замонавий педагогик технологияларни амалиётга жорий қилиш.

Т. «Фан ва технология», 2008, 132 бет.

5. Олимов Қ.Т, Узоқова Л.Р. Ҳалимов Э.З., Рустамов Р.М., Ашурова С.Й., Махсус фанлар ўқитиш методикаси. Т.: “Фан”, 2004, - 120б.

6. Ишмухамедов Р. Абдукодиров А. Пардаев А. Таълимда инновацион технологиялар (таълим муассасалари педагог-ўқитувчилари учун амалий тавсиялар).-Т.: Истеъдод, 2008.- 180 б.

Интернет материаллари: [www. Google. uz](http://www.Google.uz): [www. Ilm. uz](http://www.Ilm.uz): [www. ZiyoNET.uz](http://www.ZiyoNET.uz).

4. Ишнинг мақсади ва ҳал қилинадиган масалалар “Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси” фанидан маъруза, амалий, тажриба ва семинар машғулотларининг технологик хариталарини ишлаб чиқиш.

5. Чизма қисми материаллар руйхати **Битирув малакавий иши мавзусида ўн иккита технологик харита берилган.** Улар қуйдагилар **1-технологик харита** Касб таълим методикаси фанидан рейтинг жадвалини тузиш **2-технологик харита** - Календар режа тузиш

3-технологик харита - Намунавий ва ишчи ўқув режаси ва жадвалини ўрганиш

4-технологик харита - Намунавий ва ишчи ўқув дастурини ўрганиш

5-технологик харита - Мутахассислик фанлари мазмуни билан таништириш

6-технологик харита - Маъруза, лаборатория ва амалий машғулотлари, мустақил таълим, мустақил ишларни режалаштириш, ўтказиш ва назорат қилиш

7-технологик харита - Талабаларнинг курс лойиҳаларини ва битирув малакавий ишларини режалаштириш, амалга ошириш ва назорат қилиш

8-технологик харита Дарс режасини ишлаб чиқиш

9-технологик харита Дарсларга дидактик материаллар тайёрлаш

10-технологик харита Ўқув материални ишлаб чиқиш ва унинг тузилмали-мантикий схемаси таҳлили

11-технологик харита Касб таълим методикаси фанидан дарс жараёнини таҳлил қилиш

12-технологик харита Назорат саволларини тузишни ўргани

6. Битирув иши буйича маслахатчи (лар).

№	Бўлим мавзу	Маслахатчи ўқитувчи Ф.И.Ш	Имзо, сана	
			Топширик берилди	Топширик бажарилди
1	Кириш	Дўсяров Х.Ч.	09.11.2014 й.	22.12.2014йилда бажарилди
2	Адабиётлар таҳлили	Дўсяров Х.Ч.	22.12.2014 й.	21.01.2015йилда бажарилди
3	Асосий қисм	Дўсяров Х.Ч. Шомирзаев М.Х. Эшқораев У.Ч.	21.01.2015 й.	16.05.2015йилда бажарилди
4	Хулоса	Дўсяров Х.Ч.	16.05.2015 й.	29.05.2015. бажарилди йилда

7. Битирув ишини бажариш режаси.

№	Битирув иши боскичларининг номи	Бажариш муддати (сана)	Текширувдан утганлик белгиси
1	Кириш	22.12.2014 й.	Бажарилди
2	Адабиётлар таҳлили	21.01.2015 й.	Бажарилди
3	Технологик харита-дарсни тўғри ташкил этиш ва ўтказиш омили	23.02.2015 й.	Бажарилди
4	Меҳнат таълимини ўқитиш методикаси фанидан маъруза машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқиш	23.03.2015 й.	Бажарилди
5	Амалий машғулотларининг технологик харитасини ишлаб чиқиш	27.04.2015 й.	Бажарилди
6	Семинар машғулотларида технологик харита тузиш усулини ўрганиш	16.05.2015 й.	Бажарилди
7	Хулоса	29.05.2015	Бажарилди

Битирув иши раҳбари _____ **Турсоатов .Х** _____
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

Кафедра мудир _____ **Шомирзаев М.Х.** _____
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

Топширикни бажаришга олдим _____ **Амиров Баходир Элмуродович** _____
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

« _____ » _____ 201 ____ йил

Термиз давлат университети техника ва касбий таълим факультети 5112100-Меҳнат таълими йўналиши битирувчиси Амиров Баходир Элмуродовичнинг бакалавр даражасидаги дипломни олиш учун “Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш” мавзусида ёзган битирув малакавий ишига илмий раҳбари доц. М.Шомирзаевнинг

ХУЛОСА СИ

Ўқитувчи томонидан ҳар бир дарсни яхлит ҳолатга кўра билиш ва уни тасаввур этиш учун бўлажак дарс жараёнини лойиҳалаштириб олиш керак. Бунда ўқитувчи учун бўлажак дарсни технологик харитасини тузиб олиши катта аҳамиятга эгадир, чунки дарснинг технологик харитаси ҳар бир мавзу, ҳар бир дарс учун ўқитилаётган предмет, фаннинг хусусиятидан, талаба (ёки ўқувчи)ларнинг имконияти ва эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда тузилади.

Дарснинг технологик харитасини қай кўриниш (ёки шакл)да тузиш, бу ўқитувчининг тажрибаси, кўйган мақсади ва ихтиёрига боғлиқ. Технологик харита қандай тузилган бўлмасин, унда дарс жараёни яхлит ҳолда акс этган бўлиши ҳамда аниқ белгиланган мақсад, вазифа ва кафолатланган натижа, дарс жараёнини ташкил этишнинг технологияси тўлиқ ўз ифодасини топган бўлиши керак.

Битирувчи томонидан ишлаб чиқилган ушбу битирув малакавий ишининг асосий мазмуни ҳам юқорида кўрсатиб ўтилган вазифаларни ҳал этишга қаратилган.

Битирув малакавий ишида битирувчи мавзунинг долзарблиги, мақсади, вазифалари, иш объекти ва предмети, ишнинг методлари ҳамда ишдаги янгиликларни таълимий-тарбиявий жихатдан тўғри асослаб берган.

Битирувчи Амиров Баходир Элмуродович бажарган битирув малакавий ишида меҳнат таълими жараёнида ўқувчиларни қишлоқ хўжалиги меҳнатига самарали тайёрлашга имкон берувчи ўқитишнинг замонавий услубиётини мустақил равишда ишлаб чиқди. Шунингдек, танланган мавзунинг ўқитишининг таълим технологияси модели ва технологик харитасини ишлаб чиқди.

Амиров Баходир Элмуродовичнинг битирув малакавий иши укув жараёни давомида шу соҳада олган назарий билимларини иш малакавий ишида аниклай олган.

Мавзунинг долзарблиги илмий-услубий жихатдан тўғри асосланган.

Бажарилган ишлар юзасидан аниқ хулосалар олинган.

Адабиётлар ва илмий маколалардан кенг фойдаланган.

Амиров Баходир Элмуродовичнинг **“Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш”** мавзусидаги битирув малакавий иши Низоми

талаблари асосида ёзилган бўлиб, тугалланган иш сифатида Давлат Аттестация Комиссиясида ҳимоя қилишга тавсия этаман.

Илмий раҳбар:

доц. Дусяров Х.Ч.

Термиз давлат университети техника ва касбий таълим факультети 5112100-Меҳнат таълими йўналиши битирувчиси Амиров Баходир Элмуродовичнинг бакалавр даражасидаги дипломни олиш учун “Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш” мавзусида ёзган битирув малакавий ишига

ТАКРИЗ

Мактаб ва касб-ҳунар коллежларида ўқитишнинг замонавий педагогик ва ахборот технологиялари асосида таълим бериш рақобатбардош мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишга хизмат қилади.

Технологик харитани тузиш осон иш эмас, чунки бунинг учун ўқитувчи педагогика, психология, хусусий методика, педагогик ва ахборот технологиялардан хабардор бўлиши, шунингдек, жуда кўп услуб ва усулларни билиши керак. Ҳар бир дарснинг ранг-баранг, қизиқарли бўлиши аввалдан пухта ўйлаб тузилган дарснинг лойиҳалаштирилган технологик харитасига боғлиқ.

Битирувчи Амиров Баходир Элмуродович томонидан ишлаб чиқилган ушбу битирув малакавий ишининг асосий мазмуни ҳам юқорида кўрсатиб ўтилган вазифаларни ҳал этишга қаратилган.

Битирув малакавий ишида битирувчи мавзунинг долзарблиги, мақсади, вазифалари, иш объекти ва предмети, ишнинг методлари ҳамда ишдаги янгиликларни таълимий-тарбиявий жихатдан тўғри асослаб берган.

Битирувчи Амиров Баходир Элмуродович бажарган битирув малакавий ишида илмий педагогик адабиётлар, ўқув-услубий қўлланмаларни илмий-амалий журналлар материалларни ўрганиб, таҳлил қилган. Шунингдек, меҳнат таълими жараёнида ўқувчиларни қишлоқ хўжалиги меҳнатига самарали тайёрлашга имкон берувчи ўқитишнинг замонавий усуллари аниқланган ва таълимнинг замонавий ўқитиш шакллари муқобиллаштирувчи илғор педагогик тажрибаларни ўрганиб, таълим жараёнида қўллаган.

Битирувчи томонидан мавзунинг мақсад ва вазифалари аниқ белгилаб олинган ҳамда бажарилган.

Битирув малакавий ишида қуйдаги камчиллар мавжуд.

1. Битирув малакавий ишида айрим грамматик хатолар учрайди.
2. Битирув малакавий ишида чизмалар илова қилиб берилса мақсадга мувофиқ бўларди.

Юқорида айтилган камчиликлар битирув малакавий ишининг сифатига салбий таъсир кўрсатмайди.

Битирувчи Амиров Баходир Элмуродович томонидан бажарилган битирув малакавий иши Низом талаблари асосида ёзилган бўлиб, тугалланган иш сифатида Давлат Аттестация Комиссиясида ҳимоя қилишга тавсия этаман.

Тақризчи:

доц. Эшқораев У.Ч.

Термиз давлат университети техника ва касбий таълим факультети 5112100-Мехнат таълими йўналиши битирувчиси Амиров Баходир Элмуродовичнинг бакалавр даражасидаги дипломни олиш учун “Ихтисослик фанларидан технологик хариталар ишлаб чиқиш” мавзусида ёзган битирув малакавий ишига

ТАКРИЗ

Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги конун ва кадрлар тайёрлаш Миллий дастурини бажариш кўп боскичли ўқув тизимида ўтиш, малакали бакалаврлар ва магистрлар тайёрлаш олий ва ўрта таълим тизимида ишлаётган профессор-ўқитувчилар зиммасига улкан маъсулиятли вазифаларни юклайди. Бундай вазифалардан бири касб-ҳунар коллежларида ўқувчиларга замонавий педагогик ва ахборот технологиялари дастури асосида таълим беришдир.

Битирув малакавий иши кириш, адабиётлар таҳлили, тўрт қисмдан, ҳулоса ва фойдаланилган адабиётлар рўйхатидан иборатдир.

Битирув малакавий ишининг кириш қисмида мавзунинг долзарблиги, мақсади, вазифалари, иш объекти ва предмети, ишнинг методлари ҳамда ишдаги янгиликлар ёритилган.

Битирувчи Амиров Баходир Элмуродович бажарган битирув малакавий ишида илмий педагогик адабиётлар, ўқув-услубий қўлланмаларни илмий-амалий журналлар материалларни ўрганиб, таҳлил қилган. Ушбу битирув малакавий иши Низом талаблари асосида бажарилган.

Битирувчи томонидан мавзунинг мақсад ва вазифалари аниқ белгилаб олинган ҳамда бажарилган.

Битирув малакавий ишида қуйдаги камчиллар мавжуд.

1. Битирув малакавий ишида айрим орфографик хатолар учрайди.
  2. Битирув малакавий ишида кўпироқ жадваллардан фойдаланилса, мақсадга мувофиқ бўларди.
- Юқорида айтилган камчиликлар битирув малакавий ишининг сифатига салбий таъсир кўрсатмайди.

Умуман олганда битирувчи Амиров Баходир Элмуродович томонидан бажарилган битирув малакавий иши Низоми талаблари асосида ёзилган бўлиб, тугалланган иш сифатида Давлат Аттестация Комиссиясида ҳимоя қилишга тавсия этаман.

Тақризчи:

доц. Шомирзаев М. Х.

ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

Техника ва касбий таълим факультети

“Меҳнат таълими” кафедраси

5112100- Меҳнат таълими йўналиши битирувчиси

Амиров Баходир Элмуродовичнинг “Ихтисослик фанларидан технологик

хариталар ишлаб чиқиш” мавзусидаги

битирув - малакавий ишига ДАК нинг

ХУЛОСАСИ

Термиз давлат университети ДАК олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги БМИ ни бажариш ҳақидаги 31.12.98. йил 362-сонли буйруғи билан тасдиқланган

Низомга асосан қуйидагиларни аниқлади:

- 1.БМИ нинг хажм ва талаб бўйича расмийлаштирилганлиги (меъёр: табиий йўналишлар-50 саҳифадан, ижтимоий-гуманитар йўналишлар-70 саҳифадан кам бўлмаслиги керак):
  - а. талабга жавоб беради -10 балл,
  - б. талабга қисман жавоб беради -7 балл,
  - в. талабдан четга чиқиш ҳолатлари -4 балл.
2. Мавзуларнинг давлат ва университет грант дастури асосида ёки долзарб муаммолар бўйича танланганлиги:
  - а. давлат дастурига кирган -8 балл,
  - б. грант лойиҳаси бўйича -7 балл,
  - в. ТерДУ дастури, долзарблиги бўйича -6 балл.
- 3.Мавзунинг долзарбли асосланганлиги:
  - а. етарли асосланган -5 балл,
  - б. етарли даражада асосланмаган -3 балл,
  - в. ноаниқ -2 балл.
4. БМИ бажаришда илмий текшириш методларидан фойдаланганлик даражаси:
  - а. тўла -7 балл,
  - б. қисман – 5 балл,
  - в. етарли эмас- 3 балл.
- 5.Олинган натижаларнинг янгилиги ва ишончлилик даражаси:
  - а. натижа янги – 8 балл,
  - б. илгари олинган – 6 балл,
  - в. тўла ишончли эмас – 3 балл.
6. БМИ нинг хулоса қисмида ишлаб чиқаришга таклиф ва тавсия берилганлиги:
  - а. бевосита ишлаб чиқаришга таклиф, тавсиф бор -6 балл,
  - б. ижтимоий соҳада қўллашга (таълим, атроф-муҳитни ҳимоя қилиш, маънавий-марифий...) – 5 балл,

- в. таклиф, тавсия йўқ -3 балл.**
7. Битирувчининг мавзу бўйича олинган натижаларини танқидий баҳоланганлиги даражаси:
- а. аниқ – 8 балл,**
б. тўла аниқ эмас – 6 балл,
в. танқидий баҳоланмаган – 4 балл.
8. Ишнинг илмий характери:
- а. Илмий тадқиқотлар асосида -8 балл,**
б. аралаш шаклда -5 балл,
в. рефератив характерда -3 балл.
9. Адабиётлардан фойдаланганлик даражаси:
- а. қонун, фармойиш, президент асарлари, илмий-амалий журналлар, монография, фан, чет эл асарлари, интернет сайтлардан – 8 балл,**
б. етакчи олимлар асарларидан тўла фойдаланилган - 6 балл,
в. фақат дарслик, маъруза матнлари, ўқув қўлланма ва маълумотлардангина фойдананилган - 4 балл.
10. Битирувчининг маърузасига баҳо:
- а. аъло -10 балл,**
б. яхши -7 балл,
в. қониқарли -6 балл.
11. Берилган саволларга жавоблари:
- а. тўлиқ -8 балл,**
б. ўрта -6 балл,
в. қониқарли -4 балл.
12. БМИ нинг ташқи тақризчи томонидан баҳоланиши:
- а. тўлиқ -8 балл,**
б. ўрта -6 балл,
в. қониқарли -4 балл.
13. БМИ га қўйилган якуний балл _____
- (100 балл)**

Эслатма: Ҳар бир банд бўйича аниқланган баллнинг тагига чизиб белгиланади.

ДАК раиси

аъзолари

_____
Ф.И.Ш.

_____
ИМЗО

_____
Ф.И.Ш.

_____
ИМЗО

_____
Ф.И.Ш.

_____
ИМЗО

_____
Ф.И.Ш.

_____
ИМЗО

(муҳр ўрни)

“ _____ ” июнь 2010 йил

